

Rebekka Murto & Satu Viinämäki

Vanhemmuuden ja opiskelun yhteensovittaminen

Alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia Seinäjoen
ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta

Opinnäytetyö

Syksy 2013

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Rebekka Murto ja Satu Viinamäki

Työn nimi: Vanhemmuuden ja opiskelun yhteensovittaminen: Alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia Seinäjoen ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 2

Vanhemmaksi tulo kesken opintojen vaatii tasapainoilua perheen ja koulun välillä. Etenkin ajankäyttö ja erilaiset yhteiskunnan luomat odotukset ovat usein ristiriidassa perheen arjessa. Ristiriidat kuormittavat vanhempaa, joka yrittää keskittää voimavarojaan sekä lapsen kasvatukseen että opintojen suorittamiseen. Pikkulapsiperheiden tiukka taloudellinen tilanne vaatii yleensä vanhempia käymään myös töissä opiskelun ja lasten hoidon ohella. Toisaalta tämä motivoi valmistumiseen opintoja pitkittämättä. Sosionomin on myös tärkeä tunnistaa ja ymmärtää perheyöntekijänä sekä varhaiskasvattajana vanhemmuuden haasteita ja tuen tarpeita.

Opinnäytetyön aihe liittyy samalla varhaiskasvatukseen ja sen tarkoituksena oli tutkia vanhemmuuden haasteita opiskelevien vanhempien näkökulmasta. Tutkimus toteutettiin määrällisenä eli kvantitatiivisena. Kohderyhmäksi valikoitui Seinäjoen ammattikorkeakoulun alle kouluikäisten lasten vanhemmat. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisesti Webropol-kyselylomakkeella, joka sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Tutkimuksen tulokset käsiteltiin SPSS-tilastointiohjelmalla frekvenssi- ja ristiintaulukoimalla, avoimet vastaukset analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tuloksissa nousi esille, että lähes puolet vastaajista kävi töissä opiskelun ohella. Taloudellisen tilanteen kokemiseen ei näyttänyt kuitenkaan olevan merkitystä sillä, kävikö toinen lapsen vanhemmista pääsääntöisesti töissä vai opiskeli. Opintoihin etenemiseen tai poissaoloihin koulusta lapsen saannilla ei tulosten mukaan näyttäisi olevan vaikutusta. Haasteita vanhemmuuteen loi jatkuva kiireen tuntu ja stressi aikataulujen yhteensovittamisesta. Aikaa koulutehtävien tekemiselle löytyi yleensä vain öisin ja niitä tehtiin oman jaksamisen kustannuksella. Riittävän unen ja levon merkitys korostui tärkeäksi oman jaksamisen kannalta. Tukea vanhemmuuteen ja lapsen hoitoon saatiin usein puolisolta sekä omilta tai puolison vanhemmilta. Opiskelu koettiin tilapäisenä elämänvaiheena parempaa tulevaisuutta tavoitellessa.

Avainsanat: perhe, vanhemmuus, opiskelu, yhteensovittaminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor Degree Programme of Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Rebekka Murto and Satu Viinamäki

Title of thesis: Combining parenthood and studying: Experiences of parents of under-school-age children in the Seinäjoki University of Applied Sciences

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2013

Number of pages: 51

Number of appendices: 2

The present work examines that becoming a parent while studying requires balancing skills between family and school. Especially time management and different expectations from society make collision in family life. The economic situation can be tight with families of small children and the situation usually requires both parents to work and to nurse children at the same time.

These things burden parents and their resources while they try to manage to raise under-school-aged children and finish their studies. It is important for Bachelors of social work and childhood educators to recognize and understand how they can support parents' needs and also help them to manage with challenges they might experience when raising a small child. This can also motivate the parent to graduate from school in time.

The aim of this study was to examine what kind of challenges student parents experience in their family life and view the subject from early childhood education perspective. The research is quantitative and it was executed in Seinäjoki University of Applied Sciences. The target group focused on student parents with under-school-age children and it was sent to all degree programs in Seinäjoki University of Applied Sciences. The research data was collected with Webropol-questionnaire which included both multiple choice questions and open questions. The results were processed with SPSS-statistics program. Open answers were analysed with content analysis.

The results of the research show that it did not have an influence if both parents were working at the same time or not. Stress and hurry create challenges into parenthood. Parents felt that they received support regarding parenthood from their own relatives, from spouses or from their own parents. An important thing behind wellbeing was daily sleep and rest. Studying was experienced as a temporary period of life that aims for a better future.

Keywords: family, parenthood, studying, combining

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA.....	7
2.1 Aiheen synty ja rajaus.....	7
2.2 Aihetta tukevat aiemmat opinnäytteet.....	8
2.3 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	9
3 VANHEMMUUS.....	11
3.1 Perheen määritelmä.....	11
3.2 Lapsen kehityksen tarpeet.....	12
3.3 Lapsen kasvatusta.....	13
4 POHJOISMAINEN PERHEPOLITIikka.....	15
4.1 Lasten päivähoido.....	16
4.2 Valtion tuet ja etuudet.....	16
4.3 Nyky-yhteiskunnan luomat odotukset.....	17
5 PERHEEN, OPISKELUN JA TYÖN HÄILYVÄT RAJAT.....	19
5.1 Opiskelu- ja työelämän vaatimukset.....	19
5.2 Ajankäytön haasteet.....	20
5.3 Stressi.....	21
5.4 Sosiaaliset suhteet vanhemmuuden voimavarana.....	22
6 TUTKIMUS JA AINEISTONKERUU.....	24
6.1 Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus.....	24
6.2 Menetelmä ja analysointi.....	25
6.3 Luotettavuus ja eettisyys.....	27
7 TUTKIMUSTULOKSET.....	30
7.1 Taustatiedot.....	30
7.2 Toimeentulo ja asuminen.....	32
7.3 Opiskelu.....	33

7.4 Opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittaminen	36
7.5 Vanhemmuuden voimavarat ja tuen tarve.....	36
7.6 Vanhemmuuden kokeminen	38
7.7 Haasteellisinta perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisessa.....	40
7.8 Parasta perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisessa.....	41
7.9 Opiskelijakunnan järjestämä toiminta.....	42
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
9 POHDINTA	45
LÄHTEET	46
LIITTEET	52

1 JOHDANTO

Vanhemmaksi tulo kesken opintojen tuo omat haasteensa sekä opiskeluun että vanhemmuuteen. Opinnot saattavat venyä varsinkin äideillä, jotka jäävät kotiin hoitamaan pientä lastaan. Opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittaminen kuormittaa opiskelevaa vanhempaa, joka yrittää keskittää voimavaransa sekä kouluun että pienen lapsen hoitamiseen. Lapsen kasvatuksen ohessa kouluelämä sekä samassa elämänvaiheessa olevat opiskelutoverit mahdollistavat perhe-elämän arjesta irtaantumisen. Mutta opiskelu ja lapsen kasvatus kotona saattavat aiheuttaa taloudelliseen tilanteeseen puutteita. Lapsen saanti kesken opiskelujen motivoi koulusta valmistumista taloudellisen elämäntilanteen helpottamiseksi.

Vanhemmuus on koko elämän pituinen tehtävä, jonka tavoitteena on lapsen tasapainoinen kasvu ja kehitys. Lasten ollessa pieniä, nuorilla vanhemmilla samaan elämänvaiheeseen kuuluu usein opintojen päättäminen ja työelämään kiinnittyminen. Ali-Löyttyäkin (2009) kiinnosti, onko opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittaminen todella niin vaikeaa, koska harva siihen ryhtyy. Myös useat teokset käsittelevät työn ja perheen yhteensovittamista, mutta harvoin kohteena on opiskelevien vanhempien perhe-elämä. Ali-Löytty on tutkinut opiskelijavanhemmuuden ristiriitoja ja niiden hallintaa. Ristiriitaa aiheuttavat yhteiskunnan kielteiset mielikuvat lasten hankkimisesta jo opiskeluaikana sekä taloudelliset ja ajankäytölliset haasteet.

Perheellisiä korkeakouluopiskelijoita Tilastokeskuksen vuoden 2005 tutkimuksen mukaan oli kaikista opiskelijoista noin 18 %. Suomessa nämä opiskelijat ovat yleensä iäkkäämpiä kuin muualla Euroopassa, sillä opintojen välissä pidetään usein väli vuosia ennen korkeakouluun siirtymistä. Näin perheen perustaminenkin tulee biologisista syistä osaksi opiskeluaikaa. (Virtala 2011, 16.) Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liittokin (Samok ry) on ottanut kantaa siihen, että perheelliset opiskelijat tulisi olla tasa-arvoisessa asemassa muihin opiskelijoihin nähden. (Harkonen 2013.)

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

Aluksi käsittelemme opinnäytetyömme idean syntyä ja aiheen rajaamiseen johtaneita syitä. Esittelemme yhteistyötahomme SAMO:n, joka kiinnostui aiheesta ja halusi tukea tutkimuksemme tekoa. Esittelemme myös keskeiset huomionsi ajemmista opinnäytteistä. Nämä tutkimukset auttoivat jäsentelemään oman aiheemme käsittelyä ja rajausta. Omaan tutkimukseemme halusimme perheellisten sekä mies- että naisopiskelijoiden näkökulman, sillä opinnäytetyömme tavoitteena on tuoda ilmi vanhemmuuden haasteita pikkulapsiperheissä. Osion lopuksi vielä tarkennamme tutkimuksen tarkoitusta ja esittelemme tutkimuskysymykset.

2.1 Aiheen synty ja rajaus

Aihe lähti kehittymään varhaiskasvatustutkimuksen näkökulman pohjalta. Varhaiskasvatuksesta vastaavat kasvatuksen ammattilaiset ja tietysti lapsen omat vanhemmat. Nykypäivänä vanhemmuuteen kohdistuu paljon odotuksia ja velvollisuuksia eri tahoilta. Työelämä vaatii päteviä ammattilaisia ja tämä vaatii myös jatkuvaa kouluttautumista ajan mukana. Mukaan halusimme yhdistää vanhemmuuden tuen tarvetta ja hyvinvointia, joka on merkittävässä yhteydessä pienen lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelemme lapsiperheitä, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Lapset ovat sen ikäisiä, että vaativat jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa. Nuorilla vanhemmilla tähän vaiheeseen kuuluvat vielä oma itsenäistyminen ja irtautuminen omien vanhempien kodista. Myös opinnot tai niiden päättäminen ja työelämään kiinnittyminen ovat ajankohtaisia. Aineiston keruun rajaamiseksi määräytyivät nämä pikkulapsiperheen vanhemmat myös siitä syystä, että tämä on yksi osa toisen opinnäytetyöntekijän varhaiskasvatuksen opintopolkua. Opintojaksot on suunnattava varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan ja nämä suorittanut henkilö voi toimia lastentarhanopettajan sekä päivähoiton ammatillisissa johtotehtävissä (Varhaiskasvatuksen työryhmä, Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, Sosiaaliportti. [viitattu 5.3.2013]). Näin aihe saadaan liitty-

mään juuri varhaiskasvatusiässä olevien lasten vanhemmuuteen ja sen haasteisiin, joissa opiskelu voi olla yksi suurimmista osatekijöistä.

Mietimme miten tavoittaisimme aineistomme keräämiseksi näitä nuoria vanhempia ja kuka taho voisi olla myös aiheesta kiinnostunut. Luonnollisesti kiinnostus oli ensimmäisenä oman koulun perheellisiin opiskelijoihin ja koulutusohjelmien asenteisiin heitä kohtaan. Esitettyämme suunnitelmamme Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta SAMO:lle, joka on opiskelijajäsentensä yhdyside ja opiskelijoiden asemaa yhteiskunnassa edistävä toimija, saimme heiltäkin kiinnostusta aiheetta kohtaan. Yhdessä lähdimme kehittämään molempien tarpeisiin soveltuvaa ja Seinäjoen ammattikorkeakoulua hyödyttävää tutkimusaihetta.

Teoriaosuudessa käsittelemme vanhemmuuden ja perheen erilaisia määritelmiä sekä lapsen kehityksen ja kasvatuksen keskeisiä piirteitä. Avaamme myös pohjoismaista perhepolitiikan mallia, joka avustaa vanhempia lasten kasvatuksessa ja tukee heitä myös perheen ylläpitämisessä mm. erilaisten tukien ja palveluiden turvin. Käsittelemme myös opiskelu- ja työelämän vaatimuksia sekä vaikutusta perhe-elämän arjessa. Tuomme esiin minkälaisia voimavaroja vanhemmilla on, mitkä tekijät lisäävät ja mitkä taas kuormittavat niitä.

2.2 Aihetta tukevat aiemmat opinnäytteet

Katajamäki, Renkola ja Takala opinnäytetyössään kuvaavat myös vanhemmuuden arjen haasteita vanhempien omien kokemusten kautta. Tutkimustuloksissa nousevat myös esille vanhempien jaksamisen, perheen talouden ja avunsaamiseen liittyviä asioita. Perheellä on oltava tukiverkosto, että jaksavat selviytyä paremmin vanhemmuuden haasteista. (Katajamäki, Renkola & Takala 2009.) Samaa asiaa on tutkinut myös Niina Jonsson (2010), joka käsittelee opinnäytetyössään yleisesti alle kouluikäisen lapsen vanhemmuutta ja vanhemmuuden haasteita. Hänen työnsä tarkoitus oli tuoda esille sitä, kuinka tärkeässä asemassa vanhemmuuden parempi ymmärtäminen on, kun sosionomi kohtaa heitä työssään toimimalla perheyöntekijänä tai varhaiskasvatussektorilla.

Jonssonin (2010) yhteenvedossa nousi esille ehdoton rakkaus lapseen, mutta samalla äärimmäinen vanhemmuuden haasteellisuus nyky-yhteiskunnassa. Silti äidit kokivat, että odotuksia vanhemmuudelle on nykyään enemmän. Hyvinvoinnin kannalta työ ja parisuhteessa kahdenkeskeinen aika sekä isien aktiivisempi osallistuminen lapsen kasvatukseen koettiin positiivisena asiana sosiaalisten suhteiden kautta. Kun haasteita ilmenee, nykyvanhemmat ovat oma-aloitteisemmin ottamassa apua vastaan.

Jalaistus Tiina (2012) tutkii opinnäytetyössään äitiyden ja opiskelun yhteensovittamista. Hän toi esille opiskelun tuomaa haastetta opiskelijalle erityisesti ajankäytöllisesti. Tutkimuksessa selvisi, että opiskelevilla äideillä on vain vähän aikaa itselleen ja omille harrastuksilleen. Työssä tuotiin esille myös koulun joustavuutta opinnoissa etenemiseen myös esim. äitiysloman aikana. Kyselyyn vastasivat vain kesken opiskeluiden lapsen saaneet äidit.

Sahlakarin ja Vuorisen (2013) tutkimus on tehty yhteistyössä Vantaan vanhemmuustyön kehittämisohjelman projektin kanssa. Aineisto kokonaisuudessaan on hyvin laaja (n=n. 700), mutta opinnäytetyön yhteydessä on käsitelty vain avoimia kysymyksiä laadullisella tutkimusmenetelmällä, induktiivisella sisällönanalyysillä ja keskitytty myös vain alle kouluikäisten lasten perheisiin eli pikkulapsiperheisiin. Tulosten mukaan vain noin 24 % vastaajista oli hakenut tukea vanhemmuuteen ja yleisesti oltiin tyytymättömiä palveluiden saatavuuteen.

Ihanus ja Ihanus (2012) opinnäytetyössään kartoittivat perheellisen opiskelijan jaksamista terveysalalla. Tulokset heilläkin kertoivat perheellisen opiskelijan aineellisen ajanpuutteen ja vähäiset yöunet. Myönteinen asenne ja tukiverkko auttavat jaksamaan arjessa. Perhe on ristiriitaisesti sekä kuormittava tekijä että voimavara. Heillä aineistossa ei ollut miesnäkökulmaa lainkaan.

2.3 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa (2011, 62) luvataan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin liittyen, että ”lapsen etua, perheen ja työn yhteensovittamista sekä varhaiskasvatuspalvelujen ja muiden peruspalvelujen yh-

teistyötä ja saumattomuutta edistetään.” Haluamme tutkia perheiden vanhemmuuteen liittyviä mahdollisia haasteita ja ongelmia, joita he arjessa kohtaavat. Opinnäytetyömme tarkoitus ei ole löytää ratkaisuja, vaan tuoda ilmi avuntarvetta ja kuinka lisätä yhteistyötä sekä edistää saumattomuutta elämän eri osa-alueiden välillä. Työmme avulla sosionomi varhaiskasvattajana tai perhetyöntekijänä pystyy työkentällä havaitsemaan näitä haasteita, ennakoimaan näihin ja tarvittaessa ohjata lapsiperheitä auttaviin palveluihin.

Soinisen (2011, 26 - 29) artikkeli innosti myös tutkimaan aihetta laajemmin. Artikkelissa mainitaan pariskunnan tietoisena valintana olleen perustaa perhe ennen opintoja ja työpaikkoja, koska he eivät halunneet hankkia lapsia aikaan, jolloin asuntolainan maksamisen takia olisi pakko mennä töihin heti lapsen syntymän jälkeen. Parisuhteelle tämä tuotti jonkin verran ongelmia, mutta koulussa taas ymmärrettiin, että isää tarvitaan synnytyslaitoksella enemmän kuin tentissä.

Sinkkonen (2008, 19) taas on pohtinut asiantuntijoiden ”syyllistämistä” vanhempia siitä, että he ovat liian sidonnaisia työhön ja että he viettävät liian vähä aikaa lasten kanssa. Toisaalta, äitejä taas moititaan heidän perinteisyydestään jäädä hoitamaan lapsia kotiin. Jos he taas vievät lapset päivähoitoon he saavat moitteita siitä, että asettavat uran lasten ja perheen edelle. Kinnunen, Malinen ja Laitinen (2009, 126 - 127) artikkelissaan korostavat sitä, kuinka alle kouluikäisten lasten vanhemmat ovat kuormittuneita ja työn ja perheen välinen raja on tullut entistäkin häilyvämmäksi.

Halusimme tutkia tarkemmin näiden ristiriitojen aiheuttamaa vaikutusta perheen perustamisen, opiskelun ja työelämän välillä. Näiden asioiden pohjalta tutkimuskysymyksiksi muodostui:

1. Millaisia haasteita opiskelu tuo vanhemmuuteen?
2. Millaista tukea vanhemmuuteen kaivataan?

3 VANHEMMUUS

Lapsen saamisen myötä aikuiselle tulee mahdollisuus olla pysyvästi äiti tai isä (Sihvola 2002, 39 - 41). Tämä äitinä ja isänä olo on vanhemmuutta, jota pidetään molemminpuolisena vuorovaikutussuhteena lapsen ja vanhempien välillä, ja joka edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia (Leinonen 2004, 177, 179). Sihvola (2002, 106) tiivistää vanhempien olevan kuin lauman johtajia, joilla on vastuu kuljettaa tätä laumaa.

Ennen riitti, että lapselle oli tarjota koti, ruokaa ja vaatteita. Nykyisin vanhemmuutta harkitaan ja omaa kykyä vanhemmuuteen punnitaan toisinaan niinkin kauan, ettei lapsen hankkiminen biologisesti ole enää mahdollista. Ihmiset yrittävät tavoitella täydellistä vanhemmuutta. Oma epätäydellisyyskin olisi suotavaa hyväksyä, perhe-elämässä täytyy tyytyä epätäydellisyteen. (Ali-Löytty 2009, 16.)

3.1 Perheen määritelmä

Perhe on lapselle tärkein asia ja perheen tulisi suojata lasta. Vanhempien sitoutuvuus perheeseen vaikuttaa lapseen mm. suojaten erilaisilta häiriöiltä. (Sihvola 2002, 99 - 100.) Ahdistus ja riittämättömyyden tunteet ovat tuttuja jokaiselle vanhemmalle, mutta kannattaa muistaa, että on itsestämme kiinni, millaisen perheen perustamme ja rakennamme (Lee & Lee 2011, 28).

Ajat muuttuvat ja ihmiset määrittelevät perheenkin eri tavalla. Litmala (2003, 4 - 5) toteaa yhteiskuntakeskustelussa heränneen huolen perheen asemasta, merkityksestä ja muutoksesta. Perhemuodot ovat aina muuttuneet ja tulevat muuttumaan aina tietyn ajan vaatimukseen. Perhe voisi muodostua mistä tahansa ryhmittymästä, jonka jäsenet itse määrittelevät itsensä perheeksi. Perhe-käsite voidaan ymmärtää myös kotitaloutena, yhdessä asumisena, sukulaisuussuhteina, rakkaus- tai seksuaalisuhteena ja sukupolvisuhteina. (Forsberg 2003.)

Litmala (2003) tiivistää, että perhettä loppujen lopuksi tarkastellaan aina eri tavoin ja eri näkökulmasta, riippuen esimerkiksi siitä, ajatellaanko sen olevan sosiaalinen ryhmä vai yhteiskunnallinen laitos. Mutta se on tosiasia, että perhe ei rakenteelli-

sesti eikä muodollisesti ole pysyvä. Se muuntuu ihmisen elämänkaaren mukana ja aikana useaan kertaan (Blom 1999). Perhemuotoja on nykyään niin monenlaisia, että perheekseen voi luokitella lähes ketkä tahansa ihmiset, jotka itse kokee siihen kuuluvaksi. Tilastokeskus ([viitattu 18.10.2013]) määrittelee perheeksi yhden vanhemman perheen sekä avio-, avo- ja rekisteröityneet parit, joilla on tai ei ole lapsia. Kaikki perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, ovat lapsiperheitä. Yksinhuoltajia ovat yhden vanhemman perheet, joissa on yksi tai useampi alle 18-vuotias lapsi.

Pikkulapsiperheet määritellään taas siten, että lapset ovat sen ikäisiä, että vaativat jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa. Nuorilla vanhemmilla tähän vaiheeseen kuuluvat vielä oma itsenäistyminen ja irtautuminen omien vanhempien kodista sekä opinnot tai niiden päättäminen ja työelämään kiinnittyminen. (Törrönen 2012, 16 - 17; Saulin ym. 2001, 42 - 57 & 2002, 32 - 61 ja Rimpelän 2008, 62 - 74 mukaan.)

Perheestä voidaan puhua myös omana kulttuurina. Jokainen perhe on erilainen ja sille kehittyy ajan myötä omat tapansa, norminsa sekä arvonsa. (Envall 2005, 23.) Ihmisen joka elämänalueeseen liittyy arvoja, jotka ohjaavat ihmistä käyttämään aikaa ja rahaa tiettyihin asioihin. Vaikka perheen kanssa vietettyä aikaa arvostetaan enemmän, siihen käytetään nykyisin vähemmän aikaa kuin 1990-luvulla. Toimivatko ihmiset nykyisin arvojensa vastaisesti vain yhteiskunnallisten rakenteiden ja normien takia? (Moisio & Huuhtanen 2007, 24, 26 - 27.)

3.2 Lapsen kehityksen tarpeet

Perhe-elämän tärkein tavoite on lapsen terve kasvu. Lapsen kasvatus käytännötasolla on melko yksinkertaista. Yleensä riittää, että vanhemmat toimivat omana itsenään lapsen parhaaksi aidosti ja rakastaen, tunnistaen lapsen tarpeet. (Sihvola 2002, 106, 125 - 126, 129.) Pieni lapsi vaatii lähes jatkuvaa hoivaa ja huomiota.

Pienen lapsen perustarpeita ovat riittävä uni, ruoka, puhtaus ja ulkoilu (Yhteisen arjen jakaminen alkaa [viitattu 28.10.2013]). Pikkulapsiperheen vanhemmat voivat yllättyäkin siitä, miten paljon lapsi muuttaa elämänrytmiä ja yöunet alkavat jäädä vähäisiksi. Ensimmäiset ikävuodet ovat kuitenkin erittäin tärkeitä lapsen perustur-

vallisuudentunteen, kasvun ja persoonallisuuden kehityksen kannalta, joten tuolloin monet vanhemmat haluavatkin siksi hoitaa lasta itse mahdollisimman paljon väsymyksenkin kustannuksella. Toisille henkisen jaksamisen tai taloudellisten syiden takia töihinpaluu jo ennen lapsen kolmatta ikävuotta on ajankohtainen. (Vanhemmuuden kaari [viitattu 28.10.2013].)

Tärkeä osa lapsen kasvua ovat siis itsetunnon kehittyminen ja turvallisuudentunteen kokeminen. Einon (2001, 126 - 127) määrittelee itsetunnon yksinkertaisesti itsensä rakastamiseksi ja oman arvon mittaamiseksi. Alle vuoden ikäinen lapsi kokee olevansa rakastettu vain kun saa huomiota. Lapsi oppii vähitelleen selviytymään olemaan erossa vanhemmistaan ja olemaan tyytyväinen itseensä, kunhan lapsen tarpeisiin vastataan johdonmukaisesti. Puolitoistavuotias alkaa jo uskoa olevansa rakastettu myös silloin kun vanhempi on jonkin aikaa poissa.

Turvallisuutta ja johdonmukaisuutta tuovat myös selvät säännöt ja rajat. Jotkut vanhemmat haluaisivat olla lastensa parhaita ystäviä, mutta lapset tarvitsevat sitä, että on myös auktoriteettiä. Auktoriteetin ei tarvitse synnyttää negatiivista miellelytymää jos osoitamme lapsille samalla rakkautta. Tällöin he ymmärtävät, että auktoriteetti vain auttaa rajojen asettamisessa ja kunnioitus auktoriteetteihin myös koulussa ja yhteiskunnassa on helpompaa. (Lee & Lee 2011, 149.) Täytyy muistaa, että kurissapito ja järjestys eivät kuitenkaan tarkoita fyysistä kurittamista eikä siis saa lasta rakastamaan vanhempansa vähemmän. Kurissapitäminen on opettamista, missä hyvän käytöksen rajat menevät. (Frost 2006, 64.) Saikkalan (2011, 182) mukaan lapsuutta voidaan pitää arvokkaana suojeluprojektina ja tämä on arvokkain lahja, mitä vanhempi voi lapselleen antaa. Lapset oppivat vanhemmiltaan kasvu- ja aikuistumisrituaaleja, mutta niihin siirtymiseen ei saa kiirehtiä.

3.3 Lapsen kasvatus

Lapsiperheen arjessa vanhemmat kasvattavat lapsiaan lähes joka hetkessä joko tietoisesti tai tiedostamattaan. Kasvatusta on siis kaikki toiminta, jolla vanhempi vaikuttaa lapseen. Kasvatuksen avulla lapsi kasvaa osaksi yhteiskuntaa ja selviytymään elämässään myös itsenäisesti. (Kasvatus ja kasvatustietoisuus [viitattu 28.10.2013].) Yleensä vanhemmat vaikuttavat parhaiten omalla esimerkillään. Jos

vanhempi käyttäytyy eri tavalla kuin mitä sanoo, se antaa lapselle ristiriitaista viestintää.

Varhaiskasvatus taas on vuorovaikutuksessa tapahtuvaa lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämistä muodostaen kokonaisuuden hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Varhaiskasvatuspalvelut, kuten päivähoito ja esiopetus, ovat osa lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmää. (Varhaiskasvatus [viitattu 28.10.2013].) Jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen tavoite kasvatuksesta toteutuu, tarvitaan vanhempien ja kasvattajien kiinteää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta (Varhaiskasvatuksen työryhmä [viitattu 28.10.2013]). Varhaiskasvatuspalveluissa työskentelevät ammattitaitoiset henkilöt kuten sosionomit, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä, mutta samalla huomioivat koko perheen.

Repon (2009, 34) mukaan Moisio (2005) toteaa, että suomalaisessa perhepolitiikassa tuetaan vanhempia lasten synnyttämisessä ja kasvattamisessa. Myös lasten kasvattamiseen on tarjolla erilaisia taloudellisia tukimuotoja sekä palveluita. Näin yhteiskunta kompensoi perheille lasten syntymisestä aiheutuneita taloudellisia kustannuksia. Perhepolitiikka voidaan luokitella neljään eri ryhmään; lapsiperheille suunnatut julkiset palvelut, suorat ja epäsuorat tulonsiirrot, verojärjestelmän kautta annettava tuki sekä perhelainsäädäntö.

4 POHJOISMAINEN PERHEPOLITIIKKA

Perhepolitiikka on politiikan ala, joka pyrkii edistämään perheiden hyvinvointia. Perhepolitiikalla tarkoitetaan julkisen vallan toimenpiteitä, joiden avulla tuetaan ja autetaan perheitä perheen perustamisessa ja sen ylläpitämisessä. Se tukee perheitä myös taloudellisessa, henkisessä sekä terveydellisessä mielessä. (Hiilamo 2006, 17).

Perhepolitiikan tehtävänä on myös tukea ja auttaa vanhempien perheen ja työn yhteensovittamisessa. Pohjoismaissa pyritään edistämään myös sukupuolten välistä tasa-arvoa ja kannustamaan myös miehiä osallistumaan hoiva- ja kotitaloustyöhön. (Hiilamo, 2006, 33.) Repo (2009, 35) ottaa esille, että merkittävin lapsiperheille suunnattu palvelu on kunnallisen päivähoidon järjestäminen, johon kaikki lapsiperheet ovat oikeutettuja. Päivähoito ei leimaa käyttäjiään huono-osaisiksi tai vähätuloisiksi, sillä sen käyttäminen on mahdollista sekä työssäkäyville hyvätuloisille että sosiaalisista ja talousongelmista kärsiville perheille.

Jokinen (2005, 11 - 13) kirjoittaa arjen turruttavuudesta jatkuvien rutiinien ja tottumusten takia. Välillä arki tuntuu pyörivän itsestään eikä sitä tarvitse joka hetki stressata. Silti siihen on kuulunut tai kuuluu erilaisia neuvotteluita siitä, kuka sitä arkea pyörittää ja kuka saa levätä. Perheiden arjen tarkastelu näyttääkin kuvauksen hyvinvointivaltion instituutioiden rakenteesta. Eri kentät ja instituutiot perheiden arjessa limittyvät keskenään, mikä tekee arjen hallinnasta haastavampaa. Verkostot eri kenttien välillä jättävät yhä vähemmän hallinnan tunnetta ihmiselle itselleen. (Eräsaari 2002; Siltala 2004.) Moisio & HUUHTANEN (2007, 45, 53) muistuttavat myös vanhempainvapaiden käytön merkityksestä. He esittävät myös tutkimuksessaan, että vielä vuoteen 2015 mennessä perheen tukipalveluita ja sosiaaliturvan muotoja joudutaan tarkastelemaan uudelleen perheissä ja yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten takia. Suomessa on taloudellisesti kannattavampaa äidin pitää perhevapaat isän sijaan (Törrönen 2012, 57).

4.1 Lasten päivähoito

Vaikka Suomessa työ on arvostetuimpien asioiden kärjessä saanut rinnalleen perheen, vallitsee näiden asioiden välillä yhä arvojärjestys ”ensin työ, sitten perhe”. Mediassa lasten laiminlyöntiä vanhempien työkiireiden takia pidetään kunniallisena tekosyynä. Päivähoitojärjestelmä perustettiin palvelemaan työelämää ja se on edelleen sen yhteiskunnallinen tarkoitus. (Envall 2005.) Laki lasten päivähoitosta (L 19.1.1973/36) velvoittaa kuntia järjestämään lapsille päivähoitoa, joka tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. Päivähoidon tavoite on tukea koteja kasvatuksessa ja edistää lapsen tasapainoista kehitystä.

Sosiaalipoliittiset toimenpiteet ovat turvanneet perheiden ja lasten hyvinvointia ja antaneet vanhemmille mahdollisuuden työnsä ja perhe-elämänsä yhteensovittamiseen. Joissakin maissa, joissa sosiaalipolitiikka ei turvaa lasten päivähoitoa, ovat yritykset huomioineet tämän perustamalla päiväkoteja tai osatyöpäiväsuhteita. (Forsberg & Nätkin 2003, 186 - 187; Kivimäki 1990 mukaan.)

4.2 Valtion tuet ja etuudet

Kansaneläkelaitos (Kela) avustaa nykyisin lapsiperheitä erilaisin etuuksin. Suurimpaan osaan etuuksista edellytetään, että vanhemmat kuuluvat Suomen sosiaaliturvan piiriin. Jo ennen lapsen syntymää voi hakea äitiysavustusta joko äitiyspakkauksen tai rahallisen tuen muodossa sekä äitiysrahaa, jota äiti saa siihen asti kunnes lapsi on noin kolmen kuukauden ikäinen. Tähän on edellytetty säännöllisiä käyntejä äitiysneuvolan ja lääkärin maksuttomissa tarkastuksissa. Isyysrahaa saa lapsen äidin kanssa yhdessä asuva yhdeksän viikon ajan isyysvapaan aikana. Vanhempainrahaa saa vanhempi, joka hoitaa kotona alle yhdeksän kuukauden ikäistä lasta vanhempainvapaan ajan. (Lapsiperheet, Kela [viitattu 18.10.2013].) Opiskeleva vanhempi voi samanaikaisesti vanhempainrahan ohella saada opintorahaa, mikäli opinnot etenevät riittävässä määrin. Asumislisää ja opintolainaa on tarpeen mahdollista saada.

Kela maksaa lapsilisää jokaisesta alle 17-vuotiaasta lapsesta, ja kotihoidontukea saa vanhempi, joka hoitaa alle kolme vuotiasta lasta kotona. Tämä edellyttää, että lapsella ei ole jo olemassa tai varattuna kunnallista päivähoitopaikkaa. Yli kolme vuotiaasta lapsestakin maksetaan kotihoidontukea, mikäli perheessä on myös vähintään yksi alle kolme vuotias. Eron jälkeen lapsella on oikeus saada elatusapua vanhemmalta, joka ei asu tämän kanssa. Vanhemmat yleensä sopivat mm. määrän suuruudesta yhdessä, mutta tilanteissa, joissa vanhempi ei pysty sitä maksamaan, voi Kela maksaa elatustukea. Lisäksi lapsen kanssa asuva voi hakea lapsilisän yksinhuoltajan korotusta. (Lapsiperheet, Kela [viitattu 18.10.2013].)

4.3 Nyky-yhteiskunnan luomat odotukset

Työ- ja talouselämäkin vaativat jatkuvaa työkyvyn ylläpitämistä ja kouluttautumista muuttuvan ajan mukana. Toisaalta on kuitenkin annettu valinnanvapaus jäädä kotiin hoitamaan lapsia rahallisten tukien turvin. Haataja (2004, 44) on tutkinut sosiaalipolitiikan sukupuolivaikutuksia ja on huomannut eetoksen vanhempainvapaista muuttuneen. Vielä 1970- ja 1980-luvulla oli hyvä työllisyys ja molemmat vanhemmat kävivät töissä. 2000-luvun taitteessa kehitys on lähtenyt toiseen suuntaan. Yleensä vain toinen vanhemmista käy töissä ja äidit jäävätkin kotiin vanhempain- ja hoitovapaalle usein sen takia, ettei heillä ole työpaikkaa johon palata. Yksinhuoltajaäidit ovat vielä hauraammin työmarkkinoihin kiinnittyneitä ja köyhempiä kuin parisuhteessa elävät. Anttonen (2003, 159 - 185) arvioi tätä Suomen siirtymiseksi kohti kotiäitiyisyhteiskuntaa. (Jokinen 2005, 74 - 75, 77.)

Moisio ja HUUHTANEN tutkimuksessaan esittävät paneelinsa lähes kaikkien asiantuntijoiden olevan sitä mieltä, että perheen perustamista yritetään siirtää jo olemassa olevien ehtojen mukaisesti. Näillä tarkoitetaan yhteiskunnan ja työelämän vaatimuksia, kuten pitkiä opiskeluaikoja ja erityisesti naisten pätkätöitä, jotka ovat monille ongelmana lapsia hankittaessa. (Moisio & HUUHTANEN 2007, 35.) Nuoret perheet ovat rohkeita tässä työllisyystilanteessa ja jatkuvassa kouluttautumisen tarpeen vaatimuksissa. Äidit opiskelevat usein myös äitiys- tai vanhempainvapaan ohella, jotta sen jälkeen työllistyminen voisi olla helpompaa. Opiskelu ja perhe-

elämä ajoittuvat väistämättä samalle ajalle, toisaalta niin pitkien opiskeluaikojen ja toisaalta huonon työllistymisen takia.

Reenkolakin (2012, 58 – 60, 72) kirjoittaa siitä, kuinka naisille täydellisen äitiyden ihanteita tai vastaavasti syyllisyyden tunteet ”huonosta äitiydestä” kumpuavat ulkopuolelta, jopa yhteiskunnasta. Ihanteena ei ole pelkästään kotiäitiys vaan rinnalle on tullut äitijohtaja, joka menestyy myös kodin ulkopuolella ja työelämässä. Miesten ihanteissa ei ole samanlaista ristiriitaa uran kehittämisen menettämisestä lasten hoidon takia. Reenkola on ottanut kuitenkin huomioon, että ihanteet isyydestäkin ovat muuttumassa. Mutta vielä nykyisin nainen on se, jota pidetään oletustusti epäitsekkäänä uhrautujana perheen puolesta miehen sijaan. Äitiysmyytti on jatkuvaa tasapainottelua, että uhraa toista elämän osa-aluetta toisen vuoksi.

5 PERHEEN, OPISKELUN JA TYÖN HÄILYVÄT RAJAT

Taloudellisista syistä perheelliset opiskelijat käyvät usein myös töissä opiskelun ohella. Tämä saa aikaan entistä suurempia haasteita ajankäyttöön ja yleiseen elämänhallintaan. Stressaavissa tilanteissa voimavarat saattavat olla koetuksella, jolloin sosiaalisen verkoston merkitys korostuu. Vanhempien jatkuva kiire ja stressaantuneisuus vaikuttavat myös merkittävästi lapsen hyvinvointiin.

5.1 Opiskelu- ja työelämän vaatimukset

Ammattikorkeakoulussa opiskelijat pyritään kouluttamaan suoraan ammattiin. Opiskelu on työelämälähtöistä ja vaatiikin läsnäoloa ja osallistumista opetukseen. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisaika on keskimäärin 3,5 – 4,5 vuotta. (Ammattikorkeakoulu, Opiskelupaikka [viitattu 25.10.2013].) Yleensä aikuisella opiskelijalla onkin jo kokemusta ja näkemys siitä, mitä opiskelu vaatii (Laine ym. 2009, 17), mutta perheellisille opiskelijoille etenkin läsnäolon välttämättömyys tuottaa yhteensovittamisen vaivaa koulun ja lapsen vaatimusten välillä. Mitä enemmän vanhemmalla on muita asioita hoidettavanaan opiskelun lisäksi, sitä enemmän arjenhallinta vaatii suunnittelua ja määrätietoista opiskelua (Laine ym. 2009, 49).

Väestöliiton 2012 vuoden perhebarometrin mukaan työelämä tarjoaa perheellisille haasteita, kun työpäivät venyvät monien mielestä yhä pitkiksi ja kiire vaivaa niin töissä kuin vapaa-ajallakin. Kuitenkin samaan aikaan on nähtävissä myös merkkejä vastakkaisesta muutoksesta, kun esim. ylitöiden tekeminen näyttäisi vähentyneen (Lehto & Sutela 2008). Pääkkösen ja Hanifin (2011) mukaan taas viime vuosikymmenten aikana myös ansiotyöhön käytetty aika näyttäisi olevan vähentyneen tasaisesti Suomessa.

Lapsien ymmärrys vanhempien työssäkäynnistä käynnistyy jo varhaisessa iässä. Pautlerin ja Lewkon (1987) mukaan jo viisivuotiaat lapset ymmärtävät käsitteitä, kuten palkka, työttömyys ja hyvinvointi. Sosiaalisen oppimisen teorian mukaan lapsi oppii näitä asioita vanhemmiltansa sekä verbaalisen ilmaisun kautta että epäsuorasti vanhempien tunneilmaisun ja käytösmuutosten kautta, esim. silloin kun vanhemmat tulevat töistä väsyneinä kotiin. (Abramovitch & Johnson 1992.)

Tästä voi päätellä, että vanhemmilla on suuri vaikutus siihen, miten pieni lapsi koee työn rasittavan vanhempia.

Loppuun saattamaton tehtävä tulee vanhemman mukana perheen muuhun arkeen ärtymyksenä, väsymyksenä ja uupumisena (Jokinen 2005, 71). Vanhempien hyvinvointi on yhteydessä vanhempi-lapsi-suhteeseen, mikä taas heijastuu lapsen käytöksessä joko positiivisesti tai negatiivisesti (Vasikkaniemi 2013, 22; Rönkä, Kinnunen & Sallinen 2005, 287 - 309 mukaan). Esimerkiksi aikataulujen sovittelu saattaa aiheuttaa riitaa vanhempien välille, mutta Vasikkaniemi (2013, 29) korostaa, että lasten altistuminen vanhempien riidalle ei ole aina vahingollista, varsinkin jos lapsi saa nähdä myös ongelmien ratkeavan. Vasikkaniemi on tutkimuksessaan perehtynyt kolmasluokkalaisten lasten kokemuksiin vanhempiensa työssäkäymisestä, mutta tämänkaltainen asia on hyvin sovellettavissa myös pienempiin lapsiin. Mitä pienempänä lapsi oppii selviytymään vanhempien mukana myös itse haasteista, se opettaa lasta myöhemmin toimimaan samoin.

Pärnäsen ja Sutelan (2009) mukaan Suomessa työssäkäyvien äitien osuus on selvästi yleisempää kuin muissa Euroopan maissa. Lisäksi suomalaiset naiset tekevät yleensä täysimittaisia työpäiviä, kun taas osa-aikatyö puolestaan on Suomessa harvinaisempaa kuin keskimääräisesti muualla Euroopassa. Lastenhoito tai muut perhesyyt ovat Suomessa harvoin osa-aikatyön syinä, vaan sitä tehdään opiskelun tai muun työn puuttumisen vuoksi. Suomalaisissa perheissä molemmat vanhemmat tekevät pääosin kokopäivätyötä ja tyypillisesti vain pienten lasten äidit hoitavat lapsia kotonaan. (Miettinen & Rotkirch 2012.)

5.2 Ajankäytön haasteet

Perheen yhteisen sekä vanhempien oman itselle omistetun ajan löytyminen on usein haastavaa pikkulapsiperheissä. Envallin (2005) mukaan työelämän ja vanhemmuuden ristiriidan ratkaisuksi on tarjottu termiä laatuaika. Laatuaika korvaa vanhempien työn takia menetettyä aikaa lapsilta ja se on osittain vanhempien huonon omantunnon taustalta syntynyt käsite. Kun aikuisen vähäinen lapselle omistama aika pyritään tekemään mahdollisimman laadukkaaksi, ei ajan tarvitse olla pitkä. Envallin mukaa todellista laatuaikaa on ”joutoaika”, jolloin lasten kanssa

vietetään kiireetöntä yhteistä aikaa. Modernin vanhemman aikayhtälön mukaan myös vanhempi saa itselleen omaa aikaa, kun hän antaa lapselleen laatu-aikaa. Vanhempien laatu-aika on itselle omistettua mielekästä aikaa, joka on tärkeää oman jaksamisen kannalta. Tämä voi esim. olla omien ystävien tapaaminen tai jokin harrastus. (Envall 2005, 54 - 55.)

Aika on kuin universaali mittari, jolla vanhemmat pystyvät suhteuttamaan erilaisia toimintoja, joita perheessä suoritetaan. Perheen keskinäistä työnjakoakin on helppo mitata siihen käytetyn ajan perusteella. Ajan avulla pystytään myös osoittamaan arvostusta, riippuen viekö jokin aikaa vai haluaako jollekin antaa aikaansa. (Jallinoja 2000, 119 - 120.) On myös tärkeä huomata, että ratkaisevaa ei ole aina se, kuinka paljon tehdään kotitöitä vaan se, missä tahdissa niitä pitää tehdä (Jokinen 2005, 63). Lammi-Taskulan ja Salmen (2008, 38 - 60) mukaan jaetut kotityöt liittyvät myös oikeudenmukaisuuteen ja käsitykseen sukupuolten välisestä työnjasta, heijastuvat parisuhteeseen ja jaksamiseen vanhempana. Useimmiten perhe koetaan tukevan yksilöä, mutta huonossa tapauksessa perheenjäsenet voivat häiritä ja vääristää toistensa voimavaroja (Hakovirta 2010, 184 - 205). Tasapainoisessa perheessä tunnekokemuksia voidaan käsitellä avoimesti ja rakentavasti, kun perheenjäsenet ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään (Punamäki 2011, 109).

Andersen ja Stawreberg (2010, 164 - 165) kertovat vinkkejä vanhemmuuteen kiireisen lapsiperheen arjen keskellä. Kukin vanhempi on lapsensa paras vanhempi. Vanhemmat voivat valita, miten viettävät elämänsä ja miten seurustelevat ja viettävät aikaa lastensa kanssa. Sihvolan (2002, 111) mukaan lapsi ei osaa ajatella etteikö aikaa muka olisi. Lapsen maailmassa kaikki tapahtuvat yleensä selkeästi ajallaan, kuten syöminen, peseytyminen ja nukkuminen. Säännöllinen päivärytmi eli rutiinit tuovat lapsille siis turvallisuutta ja ehkäisevät jatkuvaa kiireen tuntua (Frost 2006, 48).

5.3 Stressi

Stressillä tarkoitetaan tilannetta, jossa ihmiseen kohdistuu niin paljon haasteita ja vaatimuksia, että sopeutumiseen käytettävissä olevat voimavarat ovat tiukoilla tai

ylittyvät. Stressiä aiheuttavat mm. alituinen kiire, sopimaton työ tai työttömyys, melu, liiallinen vastuu, perheongelmat tai äkilliset elämänmuutokset. " (Stressi. Terveyskirjasto. [viitattu 13.10.2013].)

Stressaantuneiden pikkulasten vanhempien lukumäärä on lisääntynyt kymmenessä vuodessa. Vanhemmat ovat uupuneita ja neuvottomia lasten kasvattamiseen liittyviä vaihtoehtoja miettiessään. Monet vanhempiin kohdistuvat odotukset ja roolit ovat ristiriidassa keskenään. Arki on myös täynnä tekemättömiä töitä, joiden vuoksi vanhemmat alkavat tuntea väsymystä. Arjesta tulee selviytymistä. (Andersen & Stawreberg 2010, 13 - 14)

Jotta vanhempi-lapsi-suhde kehittyy normaalisti, se edellyttää riittävää yhdessäoloa ja elämistä vanhemman ja lapsen välillä. Sekä miehille että naisille pohjoismainen hyvinvointimalli erilaisten roolien ristiriitaisessa sovittelussa tuottaa stressiä perheen ja työn välillä, koska molemmilla osa-alueilla on omat odotuksensa. (Rusanen 2011, 185, 188).

Kiireen keskellä arjesta nauttiminen unohtuu helposti. Tällaisissa tilanteissa tulisi Andersin ja Stawrebergin (2010, 15) mukaan soveltaa tietoisien läsnäolon käsitettä. Siinä kiinnitetään tietoisesti huomio tähän hetkeen. Tietoisessa läsnäolossa pyritään elämään juuri kyseisessä hetkessä, sen sijaan että mietittäisiin missä pitäisi olla seuraavassa hetkessä. Kun pyritään elämään tässä hetkessä, ei joudu haikailemaan menneen perään, eikä myöskään huolehtia huomista. Vanhemmuus on koko elämän mittainen tehtävä, jossa on mahdollista olla läsnä lapselle. Tietoisella läsnä olemisella pystyy käsittelemään vanhemmuuteen liittyvää stressiä ja asennoitua perhe-elämään.

5.4 Sosiaaliset suhteet vanhemmuuden voimavarana

Ali-Löytyn (2009, 49 - 52) tutkimuksessa perheelliset opiskelijat kuvasivat vanhemmuuden tuovan mukanaan aikuistumista. Opiskelijayhteisössä tämä ei ole pelkästään positiivinen asia, vaan vanhemmat kokevat olevansa hyvin erilaisessa elämäntilanteessa muihin opiskelijoihin nähden ja tämä vaikuttaa myös vaikeuteen luoda kontakteja kanssaopiskelijoihin. Usein myös se, että ei ole mahdollisuutta

lähteä erilaisiin opiskelijatapahtumiin mukaan, luo ulkopuolisuuden tunnetta opiskelijayhteisössä. Toisaalta lähipiirissä olevat muut perheelliset opiskelijat, jotka ovat samassa tilanteessa, tukevat omaa vanhemmuuden roolia.

Ihmiset löytävät voimavaroja elämäänsä eri asioista. Monet ovat samalla myös asioita, jotka kuluttavat voimavarojamme, eli tuovat haasteita. Haasteellinen työ tai opiskelu, luovat harrastukset, liikunta, kulttuurielämykset ja perhe- ja ystävyyssuhteet voivat tuoda suurta nautintoa ja voimaa, mutta välillä ne myös koettelevat jaksamistamme. Elämänsä täytyy yrittää järjestää niin, että voimavaroja riittää ainakin tärkeimpiin asioihin. (Laine ym. 2009, 49 - 50.)

Yhtenä tärkeänä osana lasten ja perheiden keskeiseen hyvinvointiin vaikuttavat ulkoiset tekijät, esim. toimeentulo ja asuminen, mutta myös perheen sisäiset prosessit ja dynamiikka, esim. vuorovaikutussuhteet ja vanhemmuus. Sisäiset ja ulkoiset tekijät voivat kompensoida toisiaan, jolloin toisen niistä puuttuessa toinen puolestaan vahvistuu. Vanhemmuus liittyy oleellisesti perheen sisäiseen vuorovaikutukseen, mutta erityisesti vanhempien välinen suhteella on merkittävä rooli lapsen kasvussa ja kehityksessä. Parisuhde tukee sekä isän että äidin vanhemmuudentunnetta. (Broberg 2010, 46 - 47.)

Sosiaalinen verkosto sekä viralliset tuki- ja palvelujärjestelmät kytkeytyvät myös perheen hyvinvointiin. Perheen yleinen hyvinvointi taas edellyttää voimavarojen riittävää määrää. Voimavarojen puuttuessa riskit lapsen kehityksessä ja perheen hyvinvoinnissa lisääntyvät. (Broberg 2010, 44.) Perheellä on hyvä olla ulkopuolisia ihmisiä, joiden puoleen kääntyä tarvittaessa. Avun saanti perheen arjen yllättävissä tilanteissa voi olla tärkeä selviytymiskeino lapsiperheissä. (Åstedt-Kurki ym. 2008, 76.) Kodin ulkopuolinen sosiaalinen tuki on tärkeää vanhemmuudessa jaksamiseen. Tuki ei estä stressin muodostumista, mutta suojaa niiden aiheuttamilta haitallisilta vaikutuksilta. (Leinonen 2004, 183.) Yleensä vanhemmat hyödyntävät omaa lähi- ja tukiverkostoaan, kuten omia vanhempia tai muita sukulaisia. Heiltä on mahdollista saada apua lyhyelläkin varoitusaikalla, esim. lapsenvahtiapua.

6 TUTKIMUS JA AINEISTONKERUU

Tutkimuksen suunnitelman kirjoitimme kevään 2013 aikana, jonka avulla haimme tutkimuksellemme lupaa Seinäjoen ammattikorkeakoululta. Perustelimme aiheemme kiinnostavuutta ja hyödyllisyyttä, sekä kävimme keskustelua vararehtorin sekä opiskelijakunta SAMO:n vastuuhenkilöiden kanssa aika ajoin tutkimuksen käytännöistä ja kulusta. Luvan saatuamme kysely lähetettiin opiskelijoille sähköpostilla, johon oli toukokuussa 2013 kaksi viikkoa vastausaikaa.

Toteutimme tutkimuksemme määrällisenä, koska halusimme aineistossa vastaajien määrän olevan suuri. Tutkiessamme aiempia vastaavia tutkimuksia päädyimme aineistonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeeseen, koska kysely kohdistui suurelle osallistujamäärälle, jonka arviointi laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen olisi ollut haasteellista. Tutkimus sisälsi laadullisia piirteitä avoimissa kysymyksissä, sillä sen avulla saisimme monipuolisempia ja syvällisempiä vastauksia.

Saimme 196 tutkimukseemme soveltuvaa vastausta alle kouluikäisten lasten vanhemmilta, jotka opiskelevat Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Vastaajia oli kaikista kuudesta eri koulutusohjelmasta. Kesän 2013 aikana tutkimme ja analysoimme aineistoa sekä tutustuimme sieltä esille nousseisiin teemoihin lukemalla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Syksyn 2013 kuluessa kirjoitimme tutkimuksen teoriaosuu- den sekä selvitimme teorian ja tulosten välisiä suhteita ja johtopäätöksiä.

6.1 Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä, joka edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta. Asioita kuvataan numeerisesti ja tuloksia voidaan myös havainnollistaa taulukoilla ja kuvi- oilla. Määrällinen tutkimus vastaa yleensä kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. Tutkimuksen avulla saadaan kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta asioiden syitä ei saada välttämättä riittävästi selville. (Heikkilä 2008, 16 - 17.)

Keskeistä ovat aiemmat tutkimusten teoriat ja johtopäätökset, sillä oman samankaltaisen aiheen hypoteesi muodostuu tämän pohjalta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 136). Tutkimuksessa pyritään objektiivisuuteen sillä, että tutkija on aiheeseen nähden puolueeton ja esim. menetelmänä käytetyt mittarit pohjautuvat teoriaan eikä vuorovaikutukseen tutkittavan aineistoryhmän kanssa (Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot [viitattu 30.10.2013]).

6.2 Menetelmä ja analysointi

Aineistonkeruumenetelmänä käytimme kyselyä. Kyselylomakkeen kysymysten muotoilu on standartoitu eli vakio; siinä kysymykset ovat joka vastaajalle samat ja samassa järjestyksessä, mikä helpottaa niiden tulkitsemista (Vilkkä 2007, 18, 28). Kyselylomakkeen teko osoittautui aikaa vieväksi prosessiksi. Oli tiedettävä, mihin halusimme vastauksia, jotta osasimme esittää oikeanlaisia kysymyksiä ja ottaa huomioon kaikki mahdolliset vastausvaihtoehdot esim. perhe- ja asumismuodot.

Kyselylomakkeemme muodostui eri teemoista; taustatiedot, opiskelu, opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittaminen, vanhemmuuden voimavarat ja tuen tarve. Kyselyn lopussa oli kysymykset joihin oli avoin vastauskenttä. Näissä teemoissa käsiteltiin vanhemmuuden kokemista, haasteellisuutta ja mikä on parasta opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamisessa. Yhteistyötaho SAMO:a koskevat kysymykset olivat eriteltyinä lopussa.

Kyselylomakkeen kysymykset pyrimme esittämään mahdollisimman selkeästi ja helposti ymmärrettävästi. Lomakkeen kysymysten merkityksen tulisi avautua kaikille vastaajille samalla tavoin (Viinamäki & Saari 2007, 56). Suurin osa kyselyn kysymyksistä oli ns. suljettuja kysymyksiä, joissa oli valmiit vastausvaihtoehdot, joihin vastaaja valitsi oikeaksi kokemansa vastauksen. Suljettujen kysymysten käyttö vaatii tutkijalta etukäteistietoa aihepiiristä, jotta hän pystyy suunnittelemaan valmiit vaihtoehdot. Kysymykset tulee jäsenellä selkeästi, jotta lomake etenee loogisesti, sillä aikaisemmat kysymykset saattavat vaikuttaa vastaajan kysymysten tulkintaan. (Viinamäki & Saari 2007, 56 - 61.)

Valmis kyselylomake (Liite 1.) ja saatekirje (Liite 2.) testattiin tutkimuksen ulkopuolisella vastaajalla ennen kohderyhmälle lähettämistä. Saimme parannusehdotuksia ja arvion siitä kauanko vastaaminen vie aikaa. Sähköpostiviestissä eli saatekirjeessä ohjeistimme kyselyyn vastaamaan ainoastaan alle kouluikäisten lasten vanhemmat. Sähköpostiin liitetty linkki Webropol-internetpohjaiseen kyselyyn oli nopea ja helppo tapa tavoittaa kohderyhmä ja heidän oli helppo vastata siihen. Sähköpostin internetpohjaisen lomakekyselyn etuna oli se, että vastaajien tuli vastata joka kysymykseen, jotta pääsi etenemään vastaamisessa kyselyn loppuun. Webropol-ohjelmasta tulokset siirsimme Excel-ohjelmaan ja sieltä SPSS-tilasto-ohjelmaan. Siirtäminen tapahtui helpommin valmiiksi siirrettävänä tiedostona kuin että olisimme lähteneet syöttämään vastaustuloksia manuaalisesti itse.

Etsimme vastaustuloksista eri muuttujien välisiä yhtäläisyyksiä laskemalla frekvenssejä ja tekemällä ristiintaulukoiteja kahden eri muuttujan välillä esim. ”koulutusala” ja ”oma koulutusohjelmani suhtautuu myönteisesti perheellistä opiskelijaa kohtaan”. Näin pystyimme vertailemaan, missä koulutusohjelmassa perheelliseen opiskelijaan suhtaudutaan positiivisemmin ja missä taas puolestaan negatiivisimmin. Avoimista vastauksista tulkitsimme puolestaan nostamalla esille asioita, jotka nousivat eniten esille vastaustuloksista.

Kyselyn avoimet vastaukset analysoidaan sisällönanalyysimenetelmällä, jonka avulla voidaan tutkia miltei mitä tahansa kirjalliseen muotoon tuotettua dokumenttia ja pyritään saamaan koko ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisemmässä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Sisällönanalyysi mahdollistaa Sarajärven (2002) mukaan käsitteellisiä vapauksia, mutta se edellyttää tiettyjen rajoitteiden hyväksyntää. Sisällönanalyysissa tuotettua aineistoa voidaan kvantifioida, eli jatkaa tuottamalla sanallisesti kuvatusta aineistosta määrällisiä tuloksia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103 - 105, 107). Laskimme avoimissa vastauksissa esiintyviä teemoja ja ryhmittelimme ne. Näin pystyimme laskemaan myös prosentuaalisesti esiin nousseiden asioiden suhdetta.

6.3 Luotettavuus ja eettisyys

Kuulan (2006) mukaan osana tutkimuksen eettisyyttä tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon myös valittujen käsitteiden ja niiden määrittelyn kriittisyys, eikä valituilla käsitteillä ja ilmaisuilla saa välittää ennakkoluuloja kyseistä ryhmää kohtaan. Samaan kategoriaan kuuluvien ihmisten ei saa olettaa olevan keskenään samanlaisia, eikä tietyn vastaajaryhmän vastauksista saatuja tuloksia saa myöskään pitää itsestäänselvyytenä. Tutkijalla on kirjoittaessaan valta nimetä, määrittää, kategorioida sekä ryhmitellä tutkimuskohteensa. Hän tuottaa yhteiskuntaan ajattelu- ja ymmärrystapoja tutkimastaan ilmiöstä ja siinä mukana olevista ihmisistä. Myös tutkimustulosten esittämisen eri ulottuvuudet sisältävät vallan elementtejä, jotka edellyttävät tutkijalta eettistä tietoisuutta ja harkintaa. (Viinamäki & Saari 2007, 25 - 50.) Tutkimuksemme tarkoitus on tuoda ymmärrystä tutkittavaa aihetta ja siitä nousseita haasteista kohtaan ja haluamme esittää sitä puolueettomasti. Emme myöskään yleistä tuloksia tiettyä ryhmää kohtaan.

Mäkinen nostaa esille, että tutkijan on oltava aidosti kiinnostunut uuden informaation hankkimisesta sekä olla motivoitunut seuraamaan oman tieteenalansa ja sen piirissä tapahtuvaa kehitystä. Hyödynnettäessä valmista tekstiä, tulee tutkijan noudattaa riittäviä lähdeviittauksia sekä tekijän moraalisia oikeuksia. Tutkijan tulisi aina pyrkiä hyödyntämään tulkitsematonta tietoa sisältäviä alkuperäistekstiä, eli primääritekstiä. Jos ei pystytä käyttämään primäärilähdettä, on sekundäärilähteen käyttö tuotava selvästi esille. Sekundäärilähteillä viitataan alkuperäiseen tekstiin tai niihin viittaaviin kirjoituksiin. (Mäkinen 2005, 185 - 188.)

Saatekirjeessä vastaaja vakuutetaan tutkimuksen luottamuksellisuudesta (Vilka, 2007, 164). Tutkimuksen raportissa huomioimme, ettemme riko tätä lupausa tutkittaviemme kanssa, vaan lupaus tietojen luottamuksellisuudesta, vaitiolo- sekä salassapitovelvollisuudesta täytyy säilyttää. Tutkimuksessa täytyy aina pyrkiä rehellisyyteen ja puolueettomuuteen niin ettei vastaajille aiheudu tutkimuksesta haittaa (Heikkilä 2001, 29, 31). Kyselylomake itse sisälsi sopimuksen ja ehdon vastausten käsittelystä, jossa käy ilmi, että kyselyyn vastaamalla vastaaja antaa meille luvan käyttää vastauksiaan tutkimuksessamme.

Henkilötietolain mukaisesti ihmisillä on oikeus päättää itseään koskevien tietojen käsittelystä sekä oikeus järjestää yksityiselämänsä ilman ulkopuolisten perustetonta puuttumista. Tutkittavien kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että heillä oli oikeus valita, haluavatko he osallistua tutkimukseen vai eivät. Myös tutkijoilla on oikeuksia tutkimuksen tekemisen suhteen, joista tärkein on vapaus. Vapaus ei kuitenkaan vapauta tutkijoita ottamasta huomioon ja kunnioittamasta ihmisoikeuksia, mm. yksityisyydensuojaa. (Kuula 2006, 86 - 87.)

Meillä tutkijoina on mahdollista kirjoittaa raportointi niin, että siitä ei tule ilmi ketään yksittäistä vastaajaa. Kun tulokset näytetään mm. prosentuaalisesti tai diagrammeina, ei yksittäistä vastaajaa pystytä sen perusteella löytämään tuloksista (Kuula 2006, 206 - 207). Vain me käsittelemme tutkimustuloksia, joten ne eivät pääse ”väärin käsiin”. Opinnäytetyö puolestaan on julkinen ja kaikkien luettavissa kunkin oman mielenkiinnon mukaan. Kyselyyn vastattiin nimettömänä, mutta halutessaan vastaaja sai jättää loppuun yhteystietonsa SAMO:n sponsoroimaa arvontaa ja meidän mahdollista yhteydenottoa teemahaastattelua varten. Säilytämme vastauksia työn valmistumiseen asti ja tuhoamme ne tämän jälkeen. Pyrimme tutkimuksen onnistumiseen, ja että sen avulla saadaan luotettavia vastauksia. Tutkimus ei saa loukata ihmisarvoa tai jonkin ihmisryhmän moraalisia arvoja (Mäkinen 2005, 191).

Tutkimuksen luotettavuutta on tarkasteltava reliabiliteetti ja validiteetti –käsiteparin avulla. Kun tutkimus on ”pätevä”, se on validi. Reliaabeli taas kuvaa enemmänkin ”mittatarkkaa” ja ”pysyvästi samaa mittaavaa”. Käsitteensä validiteetti on laajalaisempi, koska se kertoo koko tutkimustyöstä, sekä määrällisestä että laadullisesta. (Anttila 2005, 511 - 512.) Toisin sanoen, reliaabelius kuvaa sitä, kuinka hyvin tutkimus on toistettavissa ja validius kertoo, oliko mittari juuri tiettyyn aiheeseen sopiva. Laadullisessa tutkimuksessa käsitteitä usein pyritään välttämään ja luotettavuutta havainnoidaankin vain kertomalla tarkasti tutkimuksen vaiheita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226.) Kyselymme on mahdollista toistaa milloin tahansa uudelleen ja se on kenen tahansa toistettavissa.

Tutkimuksemme validiutta mielestämme on se, että emme pysty vaikuttamaan vastaajien asenteeseen tai mielentilaan vastatessa. Toisin olisi esim. jos haastattelisimme vastaajia henkilökohtaisesti, sillä silloin pystyisimme omalla käyttäytymi-

sellämme johdattelemaan vastaajaa hypoteesin, eli omien oletustemme suuntaan. Vastatessaan kyselyyn luonnollisessa ympäristössä oman arjen keskellä, vastaukset ovat todennäköisesti rehellisempiä.

Yksi kyselymme luotettavuutta kyseenalaistavaa oli se, että perheellisten opiskelijoiden lukumäärästä Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ei ole tietoa. Näin ollen emme saaneet selville, kuinka monta prosenttia kohderyhmämme vastaajista vastasi kyselyyn ja siksi yhteistyössä SAMO:n kanssa päätimme lähettää kyselyn kaikille opiskelijoille. Mutta jos opiskelija on ilmoittanut itsensä poissaolevaksi koulusta, esimerkiksi vanhempainvapaan ajaksi, hänen koulun sähköpostinsa on suljettuna kyseisen ajan. Joudumme ottamaan tämä huomioon tutkimuksen luotettavuudessa, koska sähköpostillakaan emme tavoittaneet kaikkia mahdollisia vastaajia. Vastaamatta on voitu jättää myös mielenkiinnon tai ajanpuutteen vuoksi.

7 TUTKIMUSTULOKSET

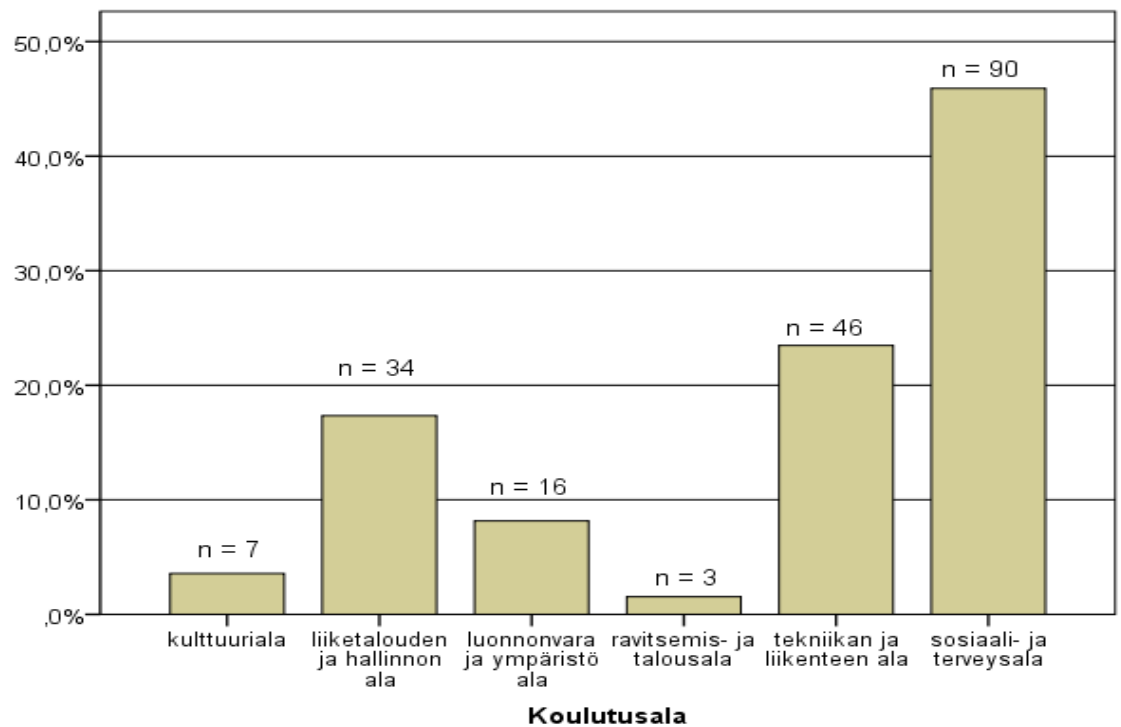
Seuraavaksi käsittelemme tutkimuksemme tuloksia. Ensimmäiseksi esittelemme vastaajien taustatietoja, toimeentuloa ja asumista edeten opiskeluissa etenemisen tutkimiseen. Kyselyn lopussa olevat avoimet vastaukset syventyvät perheen ja opiskelun yhteensovittamiseen ja vanhemmuuden kokemiseen. Vastausten käsittely etenee järjestyksessä kyselyn kysymysten mukaisesti.

Kyselylomakkeessa kysyimme kysymyksiä laajasti, jotta saisimme mahdollisimman paljon analysoitavaa vastausaineistoa. Huomasimme kuitenkin vastausten yhteneväisyydestä ja esille nousseista asioista, mihin teemoihin meidän kannattaa keskittyä tulosten analysoinnissa. Tästä syystä emme analysoi kaikkia tuloksia opinnäytetyössämme läpi, vaan käytimme aineistosta tutkimuskysymyksiimme sopivia osia.

7.1 Taustatiedot

Saimme kyselyyn 206 vastausta. Ensimmäiseksi vastaajalta kysyimme hänen sukupuoltaan, koska vanhemmuus koskettaa sekä isää että äitiä ja halusimme kyselyn tuovan esiin myös näiden vastaajien mahdollisia eroavaisuuksia. Kysyimme opiskelijoiden ikää vuosina ja laskimme SPSS-ohjelman avulla prosentuaaliset osuudet sekä keskiarvot naisten ja miesten i'istä. Suurin osa vastaajista (8,7 %) oli iältään 26-vuotiaita, nuorin oli 20-vuotias ja vanhin 47-vuotias. Miehiä vastaajista oli 27 % joiden keski-ikä oli 30,8 vuotta. Vastaavasti naisten keski-ikä oli 30 vuotta.

Kysyessämme siviilisäätyä, olimme ottaneet huomioon useat erilaiset perhe- ja parisuhdemuodot. Yllätykseksemme kuitenkin suurin osa vastaajista (64,8 %) oli avioliitossa. Avioliitossa vastaajista oli 26,5 %, asumuserossa 1 %, naimattomia 2 %, rekisteröidyssä parisuhteessa 0,5 % sekä yksinhuoltajia 5,1 %. Yksikään vastanneista ei ollut siviilisäädyltään leski.

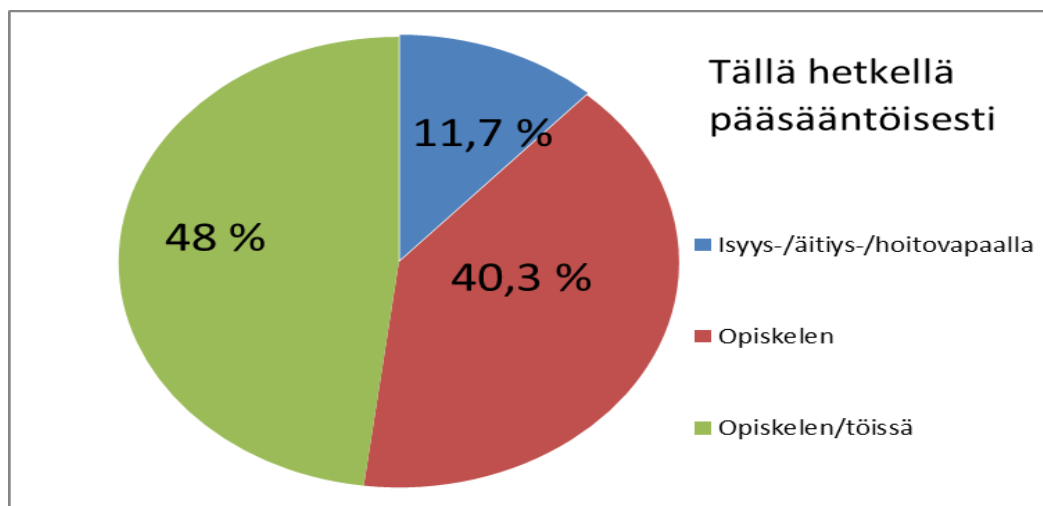
Kuvio 1. Vastaajat koulutusaloittain.

Vastaajat olivat Seinäjoen ammattikorkeakoulun kuudelta eri koulutusosalta (Kuvio 1.) sekä nuoriso- että aikuisasteen opiskelijoita. Eniten vastaajia oli sosiaali- ja terveysalalta. Joukosta karsiutui vastaajia, jotka eivät soveltuneetkaan kohderyhmäämme, sillä heillä ei ollut alle kouluikäisiä lapsia. Kaiken kaikkiaan aineistoomme soveltuvia vastauksia oli 196. Tuloksissa käytämme kuvaamaan kokonaisvastaajamäärää n=196.

Kysyimme myös lasten lukumäärää, ikiä ja päivähoitomuotoa. 61,7 %:lla vastaajista oli yksi alle kouluikäinen lapsi, 32,1 %:lla oli kaksi alle kouluikäistä lasta, muilla kolme tai useampia. Alle kouluikäisten lasten keski-ikä oli 3,3 vuotta. Lapsista suuri osa (48,46 %) oli päiväkodissa tai ryhmäperhepäivähoidossa. 37,8 % lapsista hoidettiin kotona, vaihtoehdosta ”jokin muu, mikä?” esim. koulun aamu- tai iltapäiväkerhossa oli 3,6 % lapsista. Perhepäivähoidossa lapsista oli 20,4 %. Tässä vastauksessa on otettava huomioon se, että osa lapsista on sekä kotona että päivähoitossa.

7.2 Toimeentulo ja asuminen

Toimeentuloa pikkulapsiperheissä selvitimme kysymällä, mitä vastaaja pääsääntöisesti teki, mitkä olivat kuukausitulot ja mitä lapsen toinen vanhempi tekee pääsääntöisesti. Vastaajista lähes puolet oli töissä opiskelun ohella ja pääsääntöisesti opiskeli 40,3 % vanhemmista. Isyys-/ äitiys-/ hoitovapaalla vastaajista oli 11,7 % (Kuvio 2.). Suurin osa, jopa 80,10 % alle kouluikäisten lasten toinen vanhemmista taas oli pääsääntöisesti töissä, 15,31 % opiskeli, 14,29 % oli isyys-/ äitiys-/ hoitovapaalla ja 2,04 % työttömänä. Taloudelliseen tilanteeseen tämä vaikutti niin, että vastaajista 25,5 %:lla kuukausitulot ovat alle 500 €. Yksinhuoltajista vastaavasti jopa 50 % ilmoitti kuukausitulonsa olevan alle 500 €. Avioliitossa tai avoliitossa kuitenkin keskimäärin koettiin taloudellinen tilanne ”en hyväksi enkä huonoksi”.

Kuvio 2. Perheellisten opiskelijoiden pääsääntöinen toiminta.

Asumismuodoista vastaajista 66,8 % asui itse omistamassa tai yhdessä puolison kanssa omistamassa asunnossa. Vain 1 % vastaajista asui vuokralla opiskelija-asunnossa ja 1 % asumisoikeus tai osamistusasunnossa. Asumisjärjestelyissä näyttäisi siis olevan painoarvo jossain muussa kuin rahassa, sillä opiskelija-asunnot ovat yleensä hyvin edullisia.

Opiskelijaperheiden taloudellista tilaa pidetään yleisesti huonona. Vastauksista ilmeni, että kuitenkin lapsen toisen vanhemman työssäkäynnillä ei koettuun taloudelliseen tilanteeseen vaikuta olevan paljon merkitystä, sillä vastaajat, joilla

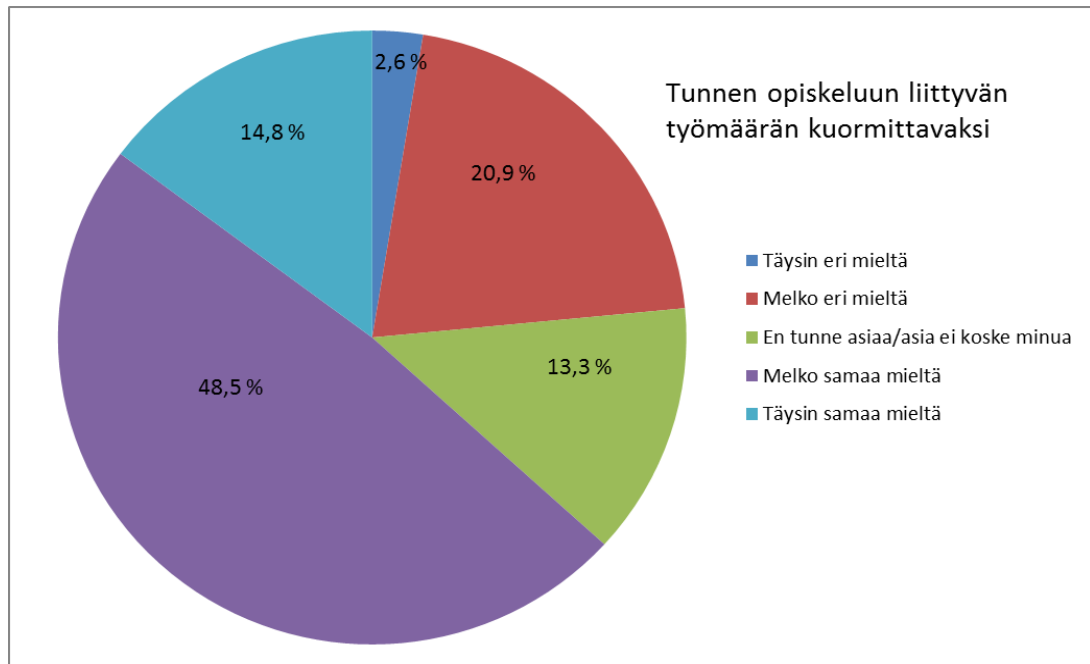
lapsen toinen vanhempi kävi töissä, taloudellinen tilanne koettiin silti usein melko huonoksi. Kun taas perheet, jossa molemmat vanhemmat opiskelivat, taloudellista tilannetta ei koettu hyväksi eikä huonoksi. Tuloksia saattaa vääristää se, että kysymyksessä ei eritelty selkeästi, pyydettiinkö vastaajaa ilmoittamaan brutto- vai nettotulot ja otetaanko sosiaalietuudet mukaan laskuihin.

7.3 Opiskelu

Opinnoissa etenemistä kysyimme opintojen aloitus- ja suunnitellun valmistumisvuoden perusteella, poissaololukukausien määränä mahdollisien isyys-/ äitiys- ja hoitovapaiden johdosta sekä muiden poissaolojen toistuvuutena. Useimmat vastaajista olivat aloittaneet opintonsa vuonna 2011 ja yleisin suunniteltu valmistumisvuosi on 2014. Tästä voimme päätellä, että lapsen saanti kesken opintojen ei näyttäisi pitkittävän valmistumista. Perheellisellä lapset voivat toimia motivaationa ammattiin valmistumisessa ajallaan ja palkkatyöhön pääsemisessä.

Poissaololukukausia alle kouluikäisten lasten vanhemmilla 70,8 %:lla ei ollut yhtäkään. Suuri osa siis eteni opinnoissaan koko ajan lapsen saamisen jälkeenkin, ilman pidempää taukoa. Lapsi ei aiheuttanut useita poissaolopäiviä vanhempien koulunkäyntiinkään, sillä vastaajista 36,7 % oli harvoin ja 34,2 % ei ollenkaan lapsen takia poissa koulusta. Sukupuolten välillä poissaolomääristä ei ollut merkittävää eroa, sillä 66,43 % (n=143) naisista ja 64,15 % (n=53) miehistä ilmoitti lapsen aiheuttaneen poissaoloja edes joskus.

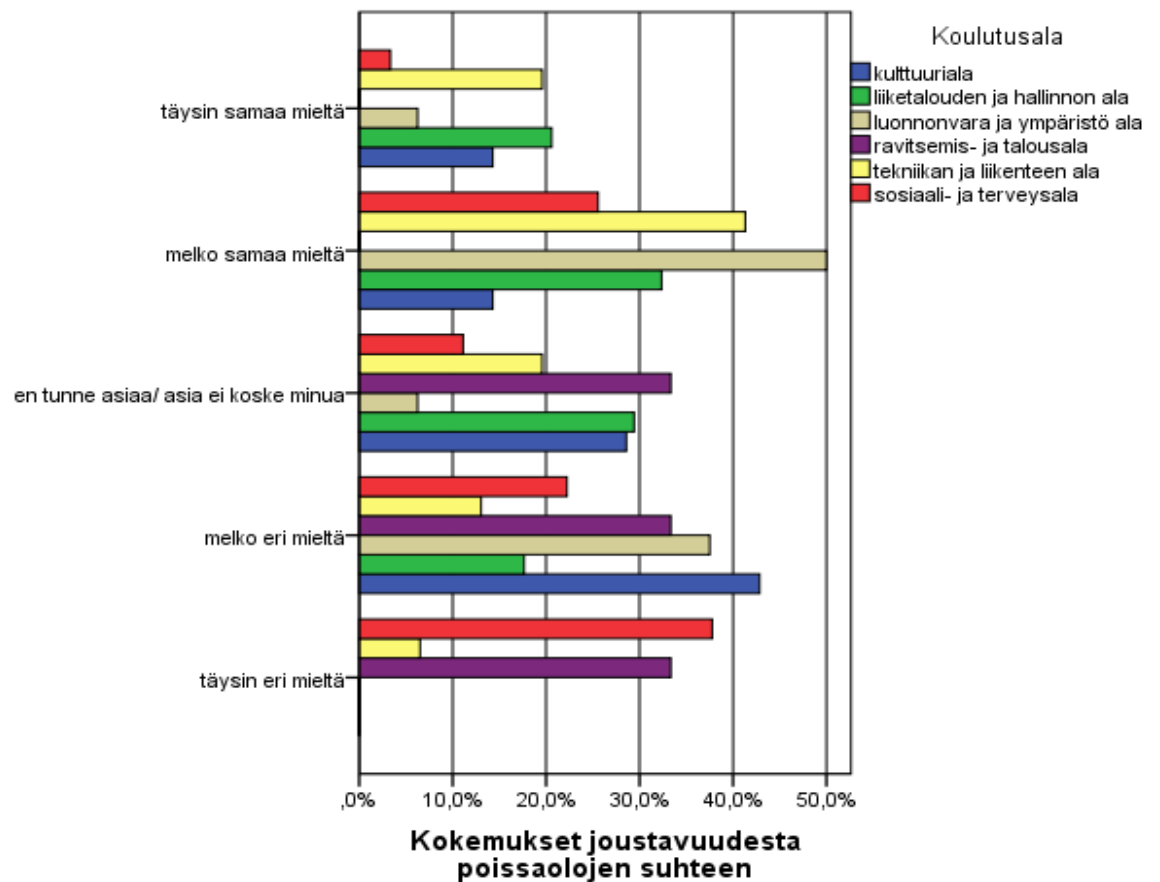
Kysyimme nykyistä tilannetta parhaiten kuvaavia asioita perheellisen opiskelijan elämässä erilaisin väittämin. Tässä osiossa väittämät liittyivät pääosin opiskeluun, opinnoissa jaksamiseen, koulutusohjelman ja opiskelijakavereiden asenteeseen. Etenkin työmäärän kuormittavuus perheellisen opiskelijan näkökulmasta kiinnosti, koska sen kokevat kuormittavaksi yleensä myös lapsettomat opiskelijat. Kaikkien vastanneiden kesken oltiin melko samaa mieltä siitä, että opiskeluun liittyvä työmäärä koettiin kuormittavaksi (Kuvio 3.). Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat (30,61 %) olivat eniten yksimielisiä siitä, että opiskeluun liittyvä työmäärä koetaan kuormittavaksi.

Kuvio 3. Perheellisten opiskelijoiden kokemukset työmäärän kuormittavuudesta.

Perheelliset opiskelijat (72,96 %) tunsivat itsensä melko motivoituneiksi tai täysin motivoituneiksi opinnoissaan ja suurimmalla osalla vastaajista opiskeluasiat vaivasivat myös vapaa-ajalla. Vastaajista 24 % oli melko samaa mieltä tai samaa mieltä siitä, että on harkinnut opintojen keskeyttämistä. Oletettavasti tähän liittyy työmäärän kuormittavuus ja voimavarojen heikkeneminen. Kuten aikaisemmin kerroimme, voimavaroja lisäävät tekijät ovat usein myös niitä kuluttavia tekijöitä. Miehet tunsivatkin naisia enemmän, että opiskelu häiritse/häiritseisi parisuhdetta, mutta molemmat sukupuolet kokivat parisuhteen antavan voimaa opiskeluun.

Mielenkiintoista oli myös vertailla eri koulutusohjelmien asennetta ja joustavuutta perheellistä opiskelijaa kohtaan erilaisin väittämin mm. poissaolojen ja tehtävien palautusaikojen suhteen. On huomioitava, että tulokset perustuvat perheellisten opiskelijoiden omiin kokemuksiin ja vastauksia ei voida täysin suhteuttaa keskenään eri koulutusalojen kesken, sillä sekä opiskelijoita kokonaisuudessaan että vastaajia koulutusaloilta on eri määrä. Kokemukset koulutusohjelmien joustavuudesta poissaolojen suhteen (Kuvio 4.) jakautuvat perheellisten opiskelijoiden kesken melko tasaisesti.

Kuvio 4. Perheellisten opiskelijoiden kokemukset koulutusohjelmiensa joustavuudesta poissaolojen suhteen koulutusaloittain.

Perheelliset opiskelijat olivat yhtenevästi melko samaa mieltä siitä, että omassa koulutusohjelmassa ollaan joustavia myös tehtävien palautusaikojen ja HOPS:n suhteen. Näiden tulosten mukaan ammattikorkeakoulussa perheellinen opiskelija pystyy melko joustavasti muokkaamaan omaa henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa omaan elämäntilanteeseensa sopivammaksi.

Ravitsemis- ja talousalan (n=3) perheelliset opiskelijat olivat eniten samaa mieltä siitä, että koulutusohjelman asenne on myönteinen perheellistä opiskelijaa kohtaan, mutta he kokivat silti vähiten yhteenkuuluvuudentunnetta muihin samalla koulutusosalalla opiskeleviin. Kun taas kulttuurialan (n=7) opiskelukavereiden asenne koettiin myönteisimmäksi perheellistä opiskelijaa kohtaan. Sosiaali- ja terveysalalla opiskelijat (n=90) kokivat koulutusohjelman asenteen olevan vähiten myönteinen perheellistä opiskelijaa kohtaan, mutta samanaikaisesti toiseksi myöntei-

simmäksi koko koulussa opiskelukavereiden asenteen. Kaikkein kielteisimmäksi opiskelukavereiden asenne koettiin luonnonvara- ja ympäristöalalla (n=16).

Väittämässä oli myös kysymyksiä, jotka selvittivät ajankohdan sopivuutta lapsen saamiselle. Suurin osa vastaajista (59,2 %) koki, että opinnot eivät kärsineet lapsen saannin seurauksena ja melkein puolet vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että aika oli sopiva lapsen hankkimiselle. Vain 6,1 % oli täysin eri mieltä siitä, että aika oli sopiva lapsen saamiselle. Se, että lapsen saaminen on hidastanut tai hidastaa opinnoissa etenemistä, koettiin hyvin vaihtelevana koulutusalojen välillä.

7.4 Opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Kyselymme väittämät selvittivät lisäksi kokemuksia opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamisesta. Vastaajista 45,9 % oli täysin tai melko samaa mieltä siitä, että kokee itsensä huonoksi vanhemmaksi. Huonon vanhemmuuden kokemuksen taustalla ilmeni riittämättömyden tunne, kiire ja jatkuva stressi sekä syyllisyys vähäisestä perheen kanssa vietetystä ajasta.

Kokemukset siitä, että opinnot eivät kärsineet lapsen saannin seurauksena, antaa myönteisen kuvan lapsen/lasten hankkimisesta opiskelun aikana. 68,9 % vastanneista oli melko tai täysin samaa mieltä siitä, että suoriutuu koulutehtävistä hyvin lapsen hoidon ohella. Eniten näin kokivat tekniikan (71,8 % (n=46)) sekä sosiaali- ja terveysalan (71,1 % (n=90)) opiskelijat.

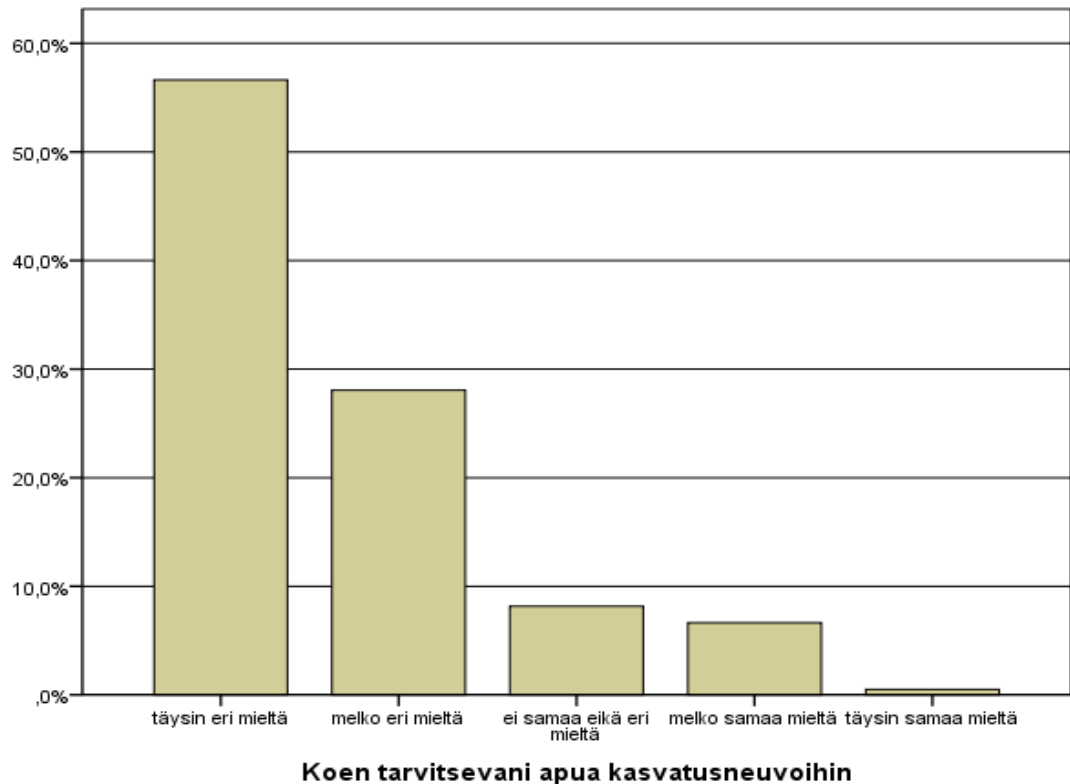
7.5 Vanhemmuuden voimavarat ja tuen tarve

Kysyimme saavatko vastaajat tukea vanhemmuuteensa tai lasten hoitoon eri tahoilta joko ”usein”, ”jonkin verran”, ”harvoin” tai ”en ollenkaan”. Vastaajista 73,5 % sai tukea puolisolta vanhemmuuteen ja lasten hoitoon usein, 3,6 % ei ollenkaan. 46,9 % sai tukea omilta tai puolison vanhemmilta usein ja 30,6 %:kin jonkin verran, muilta sukulaisilta tukea vanhemmuuteen tai lasten hoitoon ei suurin osa saanut ollenkaan ja harvoinkin vain 28,1 %. Ystäviltä tukea sai usein vain 5,1 % vastaajista ja 32,7 % ei ollenkaan. Vielä vähemmän tukea koettiin saatavan koulus-

ta/YTHS:stä (89,9 %). Tässä osiossa on huomioitava, että vaikka tukea olisi saatavilla, on eri asia otetaanko sitä vastaan.

Voimavarojen kannalta pelkkä tietokin tuen saatavillaolosta on positiivista. Omaa jaksamista selvitimme myös kysymällä, mitkä asiat vastaajat kokevat tärkeiksi oman jaksamisensa kannalta. 80,6 % oli täysin samaa mieltä siitä, että riittävä uni ja lepo koetaan tärkeiksi oman jaksamisen kannalta ja noin puolet vastaajista koki sen olevan jokin harrastus. Vastaajista 49 % oli täysin samaa mieltä ja 40,3 % melko samaa mieltä siitä, että sosiaaliset suhteet ja ystävät ovat tärkeitä oman jaksamisen kannalta. Ulkopuolisen avun esim. lasten hoidossa arvioi tärkeäksi oman jaksamisen kannalta yli puolet vastaajista.

Kysyimme myös ajan riittävyttä erilaisiin asioihin sekä avun tarvetta. Yli puolet vastaajista koki, että heillä on riittävästi aikaa lapselle tai lapsilleen. 36,7 % oli täysin tai melko samaa mieltä siitä, että heillä on riittävästi aikaa myös parisuhteelle. 23,5 % oli melko samaa mieltä siitä, että aikaa on riittävästi itselle, mutta vain täysin samaa mieltä oli 1,5 % vastaajista. Vain harva koki, että on riittävästi aikaa harrastuksille ja ystäville. Ajan puute tai sen hallinta tuntuu silti olevan suurimpia haasteita opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamisessa.

Kuvio 5. Perheellisten opiskelijoiden kokemukset tarvitsemastaan avusta kasvatusneuvoihin.

Kasvatusneuvoihin ei koettu tarvitsevan apua (Kuvio 5.) ja yli puolet oli sitä mieltä, että eivät koe tarvitsevansa apua kodin- tai lasten hoidossakaan, sillä yli puolet vastaajista (59,1 %) oli täysin tai melko samaa mieltä siitä, että koki saavansa jo nyt riittävästi tukea vanhemmuuteen. Yleisesti opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamisen koki haastavaksi naisista 65,1 % (n=143) ja miehistä 41,5 % (n=53). Tähän voi vaikuttaa se, että perheen organisointivastuu on usein naisella, sekä henkilökohtainen kokemus stressistä negatiivisena asiana.

7.6 Vanhemmuuden kokeminen

Kysymykseen ”Millainen vanhempi olet mielestäsi lapselle/lapsillesi?” osa vastasi pelkästään yhdellä sanalla ”hyvä” tai ”ok”. Suurin osa vastauksista kuitenkin antoi syvemmän kuvauksen vastaajan omasta kokemuksesta. Ja vaikka kysymyksessä kysyttiin minkälaiseksi vanhemmaksi vastaaja itsensä koki, moni kertoi laajemmin syytäkin omalle vanhemmuuden kokemiselle. Osa koki itsensä ylirasittuneeksi ja

kiireiseksi, ja juuri siitä syystä kokemus ruokki käsitystä huonosta vanhemmuudesta.

Huono, yllirasittunut ja stressaantunut. Huutoa on liikaa arjessa.

Ajanpuute koulutehtävien tekemiseltä oli myös usean vastaajan huonon omantunnon taustalla. Osa pyrki tekemään tehtävät ja lukemaan kokeisiin silloin kun lapsi nukkuu, monesti myöhään illalla tai yöllä. Tämä taas saattaa johtaa siihen kierteseen, että päivisin koetaan yllirasittuneisuutta ja väsymystä, joka saattaa tuntua ”huonolta vanhemmuudelta”.

Riittämätön. Perheajan yhdistäminen työharjoitteluiden ja tenttien/koulutehtävien kanssa on todella haastavaa, koska koulutehtävät ovat yleensä isoja sekä tentteihin on paljon materiaalia opeteltavaksi.

Onneksi vastauksista löytyi myös vähintään saman verran kokemuksia hyvästä vanhemmuudesta. Näiden vanhempien vastauksissa näkyi tasapaino perheen ja opiskelun välillä. Usein tämä tarkoitti sitä, että lapset asetettiin selvästi etusijalle ja opiskelu koettiin tilapäiseksi elämänvaiheeksi tavoitellessa parempaa tulevaisuutta ja toimeentuloa.

Täytyy muistaa AINA, että lapset menevät aina opiskelujen edelle!

Olen mielestäni hyvä äiti. Lapsi menee aina koulun edelle. En näytä stressiä kotona lapselle. Olen lapsen kanssa niin paljon kuin mahdollista.

Kasvatustapana nousi esille ”rajoja ja rakkautta”. Monet kokivat olevansa rakastavia ja huolehtivia vanhempia, mutta myös ”jämäköitä”.

Tarpeeksi jämäkkä, mutta kuitenkin erittäin rakastava.

Olen mielestäni oppinut olemaan rakastava isä

Useat kertoivat pyrkineensä olemaan vanhempana paras mahdollinen ja laittamaan lapset aina etusijalle, vaikka se ei aina käytännössä onnistu. Kun lapsen/lasten kanssa on yhteistä aikaa, pyrittiin keskittymään 100 % läsnäoloon.

Annan kaiken mahdollisen ajan lapselleni. Yritän olla lempeä ja sellainen, ettei kiire ja oma stressi vaikuttaisi lapsen ja minun suhteeseen.

Todellisesta uhrautumisesta perheen puolesta osoitti vastaus:

...perhe on minulle kaikki kaikessa. Jos koulu tuntuu häiritsevän perhe-elämääni, tulisin tekemään siihen jollaisia muutoksia...

Näin ollen vastauksesta voimme päätellä, että on vain järjestelykysymys, mitkä asiat laittaa etusijalle.

7.7 Haasteellisinta perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisessa

Kysymykseen perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisen haasteista vastaukset toistivat paljon itseään vanhemmuuden kokemisen kanssa. Vastauksissa, meille aiheeseen jo perehtyneille, ei ollut mitään yllättävää. Lähes joka vastauksessa mainittiin ajanpuute.

Ajan puute, öisin tehtävien tekemistä kun lapset nukkuu tms.

Ajan jakaminen opiskelujen, harrastusten, parisuhteen ja lapsen välillä.

Ajan puute, lapsi on ykkönen kaikki muu tulee sen jälkeen. Käyn töissä jotta olisi rahaa elämiseen ja koulu tulee vasta sen jälkeen. Paletti ei meinaa pysyä kasassa kun ei ole aikaa ja jaksamista koulutehtäviin.

Aikaa koulutehtävien tekemiselle löytyy usein vain öisin. Väsymyksen ja stressin kerrottiin vaikuttavan yleisesti perheen ilmapiiriin. Aikataulut eivät toimi aina odotetulla tavalla, esim. lapsen sairastuminen yllättäen vaikeuttaa suunnitelmia. Läsnaolopakko ja korvaavat tehtävät koulussa vaikeuttavat tilannetta entisestään. Vain muutamat kokivat taloudellisen tilanteen kaikkein haasteellisimmaksi. Enemmän vastaajat olivat huolissaan yhteisen ja oman ajan vähäisyydestä. Näissä vastauksissa korostuu myös se, että turvataksaan toimeentulon, on perheellisten opiskeluiden lisäksi käytävä myös töissä.

Ikuinen rahapula. Olemme liian "rikkaita" saamaan toimeentulotukea ja lainaa en ota.

...Loma-aikojen vähyys, lomalla on pakko olla töissä että pärjää rahallisesti. Liian vähäinen yöuni, kun tehtävät ja tenttiin lukeminen jää iltamyöhälle lapsen nukkumaanmenoajan jälkeen.

7.8 Parasta perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisessa

Parhaaksi perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisessa koettiin mm. se, että joskus koulupäivät ovat lyhyitä tai koulusta on arkivapaita ja vanhempi saa myös omaa aikaa lasten ollessa hoidossa. Arjen vaihtelevuus ja pitkät lommat koulusta koettiin positiivisina. Toisaalta koulun kautta syntyvät sosiaaliset suhteet koettiin voimavarana. Kotona olemisen vastapainoksi on tärkeää saada myös aikuisten seuraa. Perheelliset opiskelijat saavat samassa tilanteessa olevilta kanssaopiskelijoilta vertaistukea selviytyä arjen keskellä.

Opiskelu on ihanaa vastapainoa perhe-elämälle ja näkee aikuisia ihmisiä, joilla on samat intressit kuin minulla ja ovat samalla aaltopituudella.

Työssäkäyvään verrattuna taas koettiin, että koulu joustaa paremmin lapsen sairastuessa ja muiden poissaolojen suhteen. Koulu kuitenkin vaatii usein korvaavia tehtäviä poissaoloista, jotka taas kuormittavat vanhempia vielä enemmän. Perhe auttaa laittamaan opiskelijan asiat tärkeysjärjestykseen ja muistuttaa, miksi tulevaisuutta varten kannattaa opiskella.

Joustavuus, opinnot ja lapset on helpompi sovittaa yhteen kuin työ ja lapset. Lasten hoitopäivien pituus pysyy kohtuullisena.

Perhe antaa opiskelulle motivaatiota ja kannustusta jatkaa opintoja. Tämä kouluttautuminen on perheemme yksi iso yhteinen projekti...

19,4 % vastaajista ei osannut sanoa tai ei kokenut minkään olevan parasta opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamisessa.

Ei mikään. Onneksi koulu on pian ohi.

Parempi tulevaisuus. Tieto siitä, että tämä tilanne loppuu joskus.

Koulutusta pidetään tärkeänä tulevaisuuden kannalta, mutta opiskelu stressaavassa elämänvaiheessa halutaan suorittaa nopeasti pois alta.

7.9 Opiskelijakunnan järjestämä toiminta

Vastaajista 43,4 % kuuluu Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta SAMO:on. Osa vastaajista oli kuulunut tai harkinnut liittyvänsä SAMO:on, mutta koska sen tarjoamat edut painottuivat heidän mielestään lähinnä juhlimiseen ja edullisiin alkoholijuomiin, he eivät kokeneet hyötyvänsä siitä.

Samo on minusta profiloitunut (vähän liikaa) nuorten perheettömien yhdistykseksi?

Osa vastaajista taas oli käyttänytkin SAMO:n etuja perheellisille opiskelijoille, esim. alennusta Seinäjoen Touhutaloon. Virkistystoiminta, retket ja yhteiset alkoholittomat tapahtumat opiskelijaperheiden kesken olivat toivottuja.

Jotain mihin lapset saa ottaa mukaan!

Puitteet missä voisi tutustua muihin perheellisiin opiskelijoihin ja heidän perheisiinsä. Ei tarvita hienoja kalliita tapahtumia...

Piknikkejä, muskaria, vauva-vanhempi-jumppaa...

SAMO:n kautta toivottiin myös saatavan alennuksia eri aktiviteetteihin, jossa koko perhe voi viettää yhteistä aikaa. Joidenkin mielestä olisi hyvä tilapäisesti esim. ottaa lapsi mukanaan koululle "hoitoon", siksi aikaa kun itse tulee suorittamaan opintoihinsa liittyviä tenttejä tai pakollista läsnäoloa.

Esille nousi yllättävän monen vastauksen kohdalla, että vaikka tapahtumia järjestäisiin enemmän, ei niihin ole aikaa tai voimia osallistua, esim. pitkien välimatkojen takia.

En osaa sanoa, enkä kuitenkaan ehtisi osallistumaan.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Jokainen vastaaja vastasi kaikkiin kysymyksiin. Kyselyssämme kaikki kysymykset olivat pakollisia ja avoimiin kysymyksiin tarvitsi vastata vähintään muutamalla merkkillä. Avoimiin vastauksiin saimme näin ollen paljon hyvää aineistoa. Joihinkin kysymyksiin, joihin piti vastata vain yksi vaihtoehto, oli epähuomiossa vastattu useampikin vastausvaihtoehto, sillä emme osanneet Webropol-kyselyä tehdessä lukea vain yhden vastausvaihtoehdon mahdollisuutta tiettyihin kysymyksiin. Tämä hieman vaikeutti vastausten tulkitsemista. Muutamissa vastauksissa ei noussut esille mitään merkittävää, kun vastausvaihtoehdoksi oli valittu ”asia ei koske minua” tai ”en tunne asiaa”. Halusimme kuitenkin säilyttää kyseisen vastausvaihtoehdon kyselyssämme, jotta tulokset olisivat enemmän luotettavia, ettei epävarma vastaaja antaisi tahtomattaan vastausta, joka saattaisi vääristää tuloksia.

Merkittävää oli, että lapsiperheistä hyvin harva asui opiskelija-asunnossa. Tässä tapauksessa raha ei siis ratkaise vaan muita asioita pidetään tärkeämpänä. Törrösenkin (2012, 84 - 86) tutkimukseen osallistuneet lapsiperheet pitivät asuinalueensa turvallisuutta ja luonnonläheisyyttä tärkeänä. Lapsiperheet juuri löytyvät samalta asuinalueelta, koska heidän ymmärretään hyväksyvän lasten ääntä ja toimintaa paremmin kuin lapsettomien alueiden ihmiset.

Tutkimuksessa opiskelevien vanhempien haasteista ylivoimaisesti nousi esille ajan puute, oma riittämättömyyden tunne sekä syyllisyys perheen yhteisen ajan vähäisyydestä oman opiskelun takia. Kuitenkin tuen tarvetta kysyessämme, tukea saatiin yleensä vain lähiverkostolta. Siihen kuuluu yleensä oma puoliso ja omat tai puolison vanhemmat. Alle kouluikäisten lasten vanhempien sosiaalinen tukiverkosto koettiin voimavaraksi arjessa jaksamisessa. Tärkeinä asioina oman jaksamisen kannalta pidettiin puolison apua, sekä myös omaa aikaa itselle sekä omille harrastuksille. Kasvatusneuvoihin ei koettu tarvetta juuri ollenkaan.

Se, että pitäisi antaa enemmän aikaa lapsilleen, tuntuu jo kliseeltä, jota vanhemmat toitottavat toisilleen. Asiasta on helppo puhua yleisellä tasolla ja välillä tuntuukin niin kuin aikuiset olisivat tehneet omasta kiireestään vain hyveen. (Sihvola 2002, 109, 112.) Jos ei ole kiireen tuntua, väsymystä ja syyllisyyttä, ei aikuinen

koe tehneensä ”mitään”. Lapselle taas laatu aika ei merkitse mitään jollei vanhempi ole aidosti läsnä.

Perheen toimiminen vaatii siis vanhemmilta tiivistä yhteistyötä, mutta sen ei tarvitse koko ajan olla ”saumatonta”, kunhan toinen tukee silloin kun toinen ei tunne jaksavansa. Sihvolakin (2002, 175) toteaa, miten helppo on ohjata ja neuvoa nuoria vanhempia hakeutumaan samankaltaisten seuraan ja luomaan kontakteja, jotta saavat verkostonsa kautta apua. Silti se ei käytännössä toimi niin yksinkertaisesti. Turvallisen ystäväverkoston rakentuminen saattaa viedä aikaa ja vaivaa. Lähisukulaisiin, oman ja kumppanin, kannattaa silti pitää hyvät välit, koska yleensä paras tuki tulee sieltä.

Pikkulapsiperheiden elämä on intensiivistä ja eri elämänvaiheiden ja roolien yhteen sovittelua. Parhaassa tapauksessa nämä eri elämänaalueet tukevat toisiaan, mutta pahimmillaan ne häiritsevät toisiaan ja vaikeuttavat perheen toimintaa. Toimivaa vanhemmuutta voi Åstedt-Kurjen (ym. 2008, 274) mukaan verrata joukkuepeliin, jossa sitoudutaan yhteisesti vanhemmuuteen, parisuhteeseen, työelämän tai opiskeluun yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Jos joukkueen pelaaja keskittyy vain yksilöpeleihin, voi hän hankaloittaa koko joukkueen peliä. Hetkittäin vahvempi pelaaja voi paikata heikompaa, mutta joutuessaan liian koville väsyttää se hänetkin.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on suhteellisen pitkä prosessi muihin töihin nähden. Työ oli haastava, mutta prosessin eri vaiheet olivat opettavaisia. Opimme paljon kyselylomakkeen tekemisestä, sekä yhteistyöstä hankkeistajan kanssa. Teimme tutkimuksemme jokaisen vaiheen itse, yhteistyötahon valinnasta, kyselylomakkeesta ja aineistonkeruusta lähtien. Suurimman haasteen toikin se, että olimme kiinnostuneita alusta asti tekemään aivan omannäköisemme työn. Etenkin suunnittelu vei aikaa, koska kysely täytyi kehittää teorian ja hypoteesin pohjalta, mutta muotoilla niin, että tilastollinen ohjelmakin ymmärtää vastaukset. Teoriaosuutta kirjoitimme itsenäisesti ja yhdistimme kirjoittamamme sopimaan opinnäytetyöhömmme.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia haasteita opiskelu tuo vanhemmuuteen sekä millaista tukea vanhemmuuteen kaivataan. Onnistuimme mielestämme selvittämään juuri näitä tutkimuskysymyksiämme. Pohdimme opinnäytetyömme alkuvaiheessa tutkimuksen toteuttamista laadullisella menetelmällä. Henkilökohtaiset haastattelut olisivat kuitenkin saattaneet antaa paljon yksipuoliseman näkökulman opinnäytetyön aiheeseen liittyen. Kuitenkin kyselymme avoimia vastauksia analysoidessamme huomasimme niiden olevan oleellisempia opinnäytetyömme tutkimuskysymysten kannalta, sillä saimme avoimilla kysymyksillä kattavimmin juuri tutkimuksemme tarpeisiin pohjautuvaa aineistoa. Opinnäytetyön hankkeistamisen kautta saimme idean kysyä myös SAMO:on liittyviä kysymyksiä sekä saada näin työ hyödyttämään mahdollisimman monia ja kehittämään opiskelijakunnan toimintaa jäsentensä yhdysiteenä.

Sosiaali- ja terveysalan työntekijällä on mahdollisuus omalla toiminnallaan vaikuttaa perheen yhteistyösuhteeseen, mutta työntekijän on myös mahdollista vaikeuttaa perheen kanssa tehtävää yhteistyötä. Työntekijän tehtävä on tunnistaa ja hallita omaa toimintaansa niin, että hän osaa ottaa vastaan ja vastata rakentavasti perheen vuorovaikutukseen. (Åstedt-Kurki ym. 2008, 79.) Sosionomi tarvitsee varhaiskasvatustyössä toimiessa paljon tietoa lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä. Työssämme käymme läpi juuri näitä sosionomin työn kuvan kannalta oleellisia asioita, joita hän työssään ja perheitä tavatessaan saattaa kohdata.

LÄHTEET

- Abramovitch, R. & Johnson, L. C. 1992. Children's perceptions of parental work. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 24, 319 - 332.
- Ali-Löytty, A. 2009. Opiskelijavanhemmuuden ristiriidat. Tampereen yliopisto. Sosiaalitutkimuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 21.10.2013]. Saatavana: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80659/gradu03608.pdf?sequence=1>
- Ammattikorkeakoulu. Opiskelupaikka. Päivitetty 2013. [Verkkosivusto]. [Viitattu 25.10.2013]. Saatavana: <http://www.opiskelupaikka.fi/Koulutus/Ammattikorkeakoulu>
- Andersen, H. & Stawreberg A-M. 2010. Tietoisien läsnäolon opas vanhemmille. Helsinki: Basam Books Oy, 13 - 15, 164 - 165.
- Anttila, P. 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy, 511 - 512.
- Anttonen, A. 2003. Lasten hoidon kaksi maailmaa. Teoksessa: Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) 2003. Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus, 159 - 185.
- Blom, R. (toim.) 1999. Mikä Suomessa muuttui? Helsinki: Gaudeamus.
- Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestöliitto. Helsinki: Väestötutkimuslaitos, 44, 46 - 48.
- Einon, D. 2001. Lapsen hoito ja kehitys – Terve, tyytyväinen ja tasapainoinen lapsi. Suom. Jänisniemi, L. Helsinki: Otava, 126 - 127.
- Envall, M. 2005. Perheen aika. Helsinki: Kirjapaja Oy, 23, 54 - 55.
- Eräsaari, L. 2002. Julkinen tila ja valtion yhtiöittäminen. Helsinki: Gaudeamus.
- Forsberg, H. 2003. Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa: Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) 2003. Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.
- Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) 2003. Perhe murroksessa – Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus Kirja. 186 - 187.

- Frost, J. 2006. Lapsityrannit – Kehity kasvattajana. Suom. Vainikainen, V. Helsinki: WSOY, 48, 64.
- Haataja, A. 2004. Yhden vai kahden ansaitsijan malli: vaikutukset ansiotyöhön, hoivan ja tulojen jakoon. Teoksessa: Räisänen, H. & Hjerpe, R. (toim.) Hyvinvointi ja työmarkkinoiden eriytyminen. Helsinki: VATT-julkaisuja 40., 162 - 186.
- Hakovirta, M. 2010. Köyhyys yksinhuoltajaperheiden lasten arjessa. Teoksessa: Ervasti, H., Kuivalainen, S. & Nyqvist, L. (toim.) Köyhyys, tulonjako ja eriarvoisuus. Tutkimuksia nro 2. Turku: TCWR, 184 - 205.
- Hallituksen ohjelma. 22.6.2011. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 9.4.2013]. Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>
- Harkonen, A. 2013. Perheelliset korkeakouluopiskelijat tasa-arvoiseen asemaan!, [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto ry Samok. [Viitattu 18.10.2013]. Saatavana: <http://samok.fi/2013/08/09/perheelliset-korkeakouluopiskelijat-tasa-arvoiseen-asemaan/>
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. painos. Helsinki: Edita Prima Oy, 16 - 17.
- Hiilamo, H. 2006. Akantappolaista isäkiintiöön. Perhepolitiikan pitkä linja Suomessa ja Ruotsissa. Helsinki: Stakes, 17, 33.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi, 136, 226.
- Ihanus, A. & Ihanus, S. 2012. "...Aikamoista nuoralla tanssia välillä..." – Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun perheellisten terveysalan opiskelijoiden opinnoissa jaksaminen. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Jalaistus, T. 2012. Opiskelijoiden kokemuksia äitiyden ja opiskelun yhdistämisestä. Laurea ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava, 119 - 120.
- Jokinen, E. 2005. Aikuisten arki. Helsinki: Gaudeamus, 11- 13, 63, 71, 74 - 75, 77.
- Jonsson, N. 2010. Alle kouluikäisen lapsen vanhemmuus ja vanhemmuuden haasteet. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

- Kasvatus ja kasvatustietoisuus, Vanhempainnetti, Mannerheimin lastensuojeluliitto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 28.10.2013]. Saatavana: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatuksen_tapoja/
- Katajamäki, S. Renkola, N. & Takala, J. 2009. Hyvä vanhemmuus haasteena ja voimavarana: 1-3 –vuotiaiden esikoisten vanhempien kokemuksia. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: Perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa: Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) Perhe-elämän paletti – Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 126 - 127.
- Kivimäki, R. 1990. Työmarkkinoille paluu ja työuran murros. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos, Työelämän tutkimuslaitos, Työraportteja 10. nro 149. Helsinki: Työministeriö.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 86 - 87, 206 - 207.
- L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoidosta.
- Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Virsta: Virtual statistic. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 30.10.2013]. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana: <http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/01/07/>
- Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T. & Välimäki, P. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. 8. painos. Helsinki: WSOY, 17, 49 - 50.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2008. Huoli jaksamisesta vanhempana. Teoksessa: Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes, 45 - 58.
- Lapsiperheet, Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 18.10.2013]. Saatavana: <http://www.kela.fi/lapsiperheet>
- Lee, N. & Lee, S. 2011. Isän ja äidin käsikirja. Suom. Pitkänen, M. Hämeenlinna: Päivä Osakeyhtiö, 28, 149.
- Lehto, A.-M. & Sutela, H. 2008. Työolojen kolme vuosikymmentä. Työolo tutkimusten tuloksia 19772008. Helsinki: Tilastokeskus.
- Leinonen, J. 2004. Vanhemmuus lapsen kasvuympäristön osana. Psykologia: Tiedepoliittinen aikakauslehti 39 (3), 177 - 179, 183.

- Litmala, M. 2003. Perheet, parisuhteet, lapset – kehityssuuntia ja käsityksiä perhe-elämän oikeusoloista. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2008. Milloin on lapsen aika? Lastenhankinnan toiveet ja esteet. Katsauksia E 34. Helsinki: Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012 [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 8.10.2013]. Saatavana: https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/3ac17302634dc5862cb69803a9ef7b68/1381237677/application/pdf/1693043/Perhebarometri%202011_Web.pdf
- Moisio, P. 2005. Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen kehitys Suomessa 1990-2002. (toim.) Helsinki: Stakes.
- Moisio, E. & Huuhtanen, H. 2007. Arki hallussa? Suomalaisten asiantuntijoiden näkemyksiä työstä, perheestä ja vapaa-ajasta vuonna 2015. Delfoi-paneelin tuloksia. Työ ja ihminen Tutkimusraportti 31. Helsinki: Työterveyslaitos, 24, 26 - 27, 35, 45, 53.
- Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki: Tammi, 185 - 188, 191.
- Pautler, K. J. & Lewko, J. H. 1987. Children's and adolescents' views of the work world in times of economic uncertainty. Teoksessa: J.H. Lewko (toim.), How children and adolescents view the world of work. New Directions for Child Development. no. 35. San Francisco: Jossey-Bass. 21 - 31.
- Punamäki, R-L. 2011. Vanhemmuuteen siirtyminen: raskausajan ja ensimmäisen vuoden kiintymyssuhteet. Teoksessa: Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 109.
- Pärnänen, A. & Sutela, H. 2009. Tyypillisestä epätyypilliseen. Muutokset erilaisissa työsuhteissa neljänä vuosikymmenenä. Helsinki: Tilastokeskus.
- Pääkkönen, H. & Hanifi, R. 2011. Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Elinolot 2011. Helsinki: Tilastokeskus.
- Reenkola, E. 2012. Äidin valta ja voima. Helsinki: Minerva Kustannus Oy, 58 - 60, 72.
- Repo, K. 2009. Lapsiperheiden arki. Tampere: Tampereen yliopistopaino, 34 - 35.
- Rimpelä, M. 2008. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Teoksessa: Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 62 - 74.

- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 185, 188.
- Rönkä, A., Kinnunen, U. & Sallinen, M. 2005. Lapset, vanhempien työ ja perheen arki. Teoksessa: Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. (toim.) Työ leipälajina: työhyvinvoinnin psykologiset perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 287 - 309.
- Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Perhe-elämän paletti – vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS - kustannus, 125 - 126.
- Sahlakari, A. & Vuorinen, H. 2013. Vanhemmuuden tuen tarpeet - Kehittämissuhteita pikkulapsiperheen tukemiseen. Laurea ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Saikkala, A. 2011. Perheen pelisäännöt. Hyvän perhe-elämän käsikirja. Helsinki: Minerva Kustannus Oy, 182.
- Sarajärvi, A. 2002. Sairaanhoidon opiskelijoiden hoitotyön toiminta ja siihen yhteydessä olevat tekijät käytännön harjoittelujaksolla. 210 - 221.
- Sauli, H. & Kainulainen, S. 2001. Yhteiskunnan muutos ja lapsiperheet. Teoksessa: Törrönen, M. (toim.) Lapsuuden hyvinvointi – Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Helsinki: Pelastakaa lapset, 42 - 57.
- Sauli, H., Bardy, M. & Salmi, M. 2002. Elinolojen koventuminen pikkulapsiperheissä. Teoksessa: Heikkilä, M. & Kautto, M. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi. Helsinki: Stakes, 32 - 61.
- Sihvola, S. 2002. Voimaa vanhemmuuteen. Helsinki: Gummerus, 39 - 41, 99 - 112, 125 - 126, 129, 175.
- Siltala, J. 2004. Työelämän huonontumisen lyhyt historia. Helsinki: Otava.
- Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun? Helsinki: WSOY, 19.
- Soininen, K. 2011. Ensin lapset, sitten tutkinnot ja työpaikat. Lapsen maailma. 2011 (9), 26 - 29.
- Stressi, Terveyskirjasto. Päivitetty 18.8.2010. [Verkkosivu] [viitattu 13.10.2013] Saatavana: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00976
- Tilastokeskus. Päivitetty 7.3.2013. [Verkkosivu]. [viitattu 18.10.2013]. Saatavana: <https://www.tilastokeskus.fi/meta/til/perh.html>

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi, 103 - 105, 107.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä – Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus, 16 - 17, 57, 84 - 86.
- Vanhemmuuden kaari, Vanhempainnetti, Mannerheimin lastensuojeluliitto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 28.10.2013]. Saatavana: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/vanhemmuuden_kaari/
- Varhaiskasvatus, Kasvun kumppanit – Lasten hyvinvointia vahvistamassa, THL – Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 2013. [Verkkosivu]. [Viitattu 28.10.2013]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut
- Varhaiskasvatuksen työryhmä, Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, Sosiaalipiikki. Päivitetty 2.1.2013. [Verkkosivu]. [Viitattu 28.10.2013]. Saatavana: http://www.sosiaalipiikki.fi/fi-FI/sosiaalialanammkverkosto/tyoryhmat/varhaiskasvatuksen_tyoryhma/
- Vasikkaniemi, T. 2013. Vanhempien työ, työn siirräntä kotiin ja lasten hyvinvointi – Kohtaamisia tuulikaapissa. Väitöskirja. Jyväskylä Studies in education, psychology and social research 462. Jyväskylä: Yliopistopaino, 22, 29, 30.
- Viinamäki, L. & Saari, E. 2007. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus, 26 - 50.
- Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi, 18, 28, 164.
- Virtala, A. 2011. Perheelliset opiskelijat. Teoksessa: Kunttu, K., Komulainen, A., Makkonen, K. & Pynnönen, P. (toim.) Opiskeluterveys. Helsinki:Duodecim, 16.
- Yhteisen arjen jakaminen alkaa, Vanhempainnetti, Mannerheimin lastensuojeluliitto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 28.10.2013]. Saatavana: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/0_1-vuotias/arki/
- Åstedt-Kurki, P., Jussila, A-L., Koponen, L., Lehto, P., Maijala, H., Paavilainen, R. & Potinkara, H. 2008. Kohti perheen hyvää hoitamista. Helsinki: WSOY, 76, 79, 274.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake**Vanhemmuus ja opiskelu**

*Tähdellä merkityt kohdat ovat pakollisia. Vastaa avoimiin kenttiin vähintään yhdellä sanalla.

1. Sukupuoli *

Nainen

Mies

2. Ikä (vuosina) *

_____

2 merkkiä jäljellä

3. Siviilisäätty *

Avioliitto

Avoliitto

Asumusero

Naimaton

Rekisteröity parisuhde

Yksinhuoltaja

Leski

Muu, mikä?

_____

4. Alle kouluikäisten lasten lukumäärä *

_____

2 merkkiä jäljellä

5. Lasten iät (kaikki alle 18v. lapset, esim. 6kk, 1,5v, 3v., 17v.) *

_____

30 merkkiä jäljellä

6. Kuinka monta lasta yhteensä asuu kanssasi samassa taloudessa? (myös puolison ja omat alle 18v. lapset) *

---

2 merkkiä jäljellä

7. Lapsen/lasten päivähoitomuoto (valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto) *

- Kotona (esim. puoliso, isovanhempi, sukulainen hoitaa)
- Perhepäivähoito
- Päiväkoti/ryhmäperhepäivähoito
- Jokin muu, mikä?
-

8. Alle kouluikäisen lapseni/lasteni toinen vanhempi pääsääntöisesti (valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto) *

- Opiskelee
- Töissä
- Isyys-/äitiys-/hoitovapaalla
- Työtön
- Ei tietoa
- Ei mitään näistä

9. Asun yhdessä alle kouluikäisen lapseni/lasteni toisen biologisen vanhemman kanssa *

- Kyllä
- Kyllä, mutta kanssamme asuu myös omia tai puolisoni alle kouluikäisiä lapsia aikaisemmasta suhteesta
- En

10. Asumismuoto *

- Vuokralla opiskelija-asunnossa
- Vuokralla yksityisen tai kaupungin omistamassa asunnossa
- Itse omistamassa tai yhdessä puolison kanssa omistamassa asunnossa

- Vanhempien, sukulaisen tai puolison omistamassa asunnossa
  - Asumisoikeus- tai osaomistusasunnossa
  - Jokin muu, mikä?
-

11. Tällä hetkellä pääsääntöisesti *

- Isyys-/äitiys-/hoitovapaalla
- Opiskelen
- Opiskelen/töissä

12. Kuukausituloni (euroina) *

- Alle 500
- 500 - 999
- 1000 - 1499
- 1500 - 1999
- 2000 - 2499
- yli 2499

13. Millaiseksi koet taloudellisen tilanteesi? *

- Hyväksi
- Melko hyväksi
- En hyväksi enkä huonoksi
- Melko huonoksi
- Huonoksi

14. Koulutusala *

- Kulttuuriala
- Liiketalouden ja hallinnon ala
- Luonnonvara- ja ympäristöala
- Ravitsemis- ja talousala
- Tekniikan ja liikenteen ala

Sosiaali- ja terveysala

15. Opintojeni aloitusvuosi (merkitse avoimeen tekstikenttään vuosiluku) *

Syksy

_____

Kevät

_____

16. Poissaololukukausien määrä *

_____

2 merkkiä jäljellä

17. Suunniteltu valmistumisvuosi (merkitse avoimeen tekstikenttään vuosiluku) *

Syksy

_____

Kevät

_____

18. Suorititko opintoja äitiys-/isyys- tai hoitovapaan aikana? *

Kyllä

En

19. Oletko ollut lapsen takia poissa koulusta? (esim. lapsen sairastelu) *

Usein

Jonkin verran

Harvoin

En ollenkaan

20. Valitse parhaiten nykyistä tilannettasi kuvaava vaihtoehto *

1=täysin eri mieltä 2=melko eri mieltä 3=en tunne asiaa/asia ei koske minua 4=melko samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Tunnen opiskeluun liittyvän työmäärän kuormittavaksi	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen itseni motivoituneeksi opinnoissani	☐	☐	☐	☐	☐
Olen joskus harkinnut lopettavani opinnot	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskeluasiat vaivaavat minua myös vapaa-aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen, että opiskelu häiritsee/häiritسی parisuhdetta	☐	☐	☐	☐	☐
Parisuhde antaa/antaisi voimaa opiskeluun	☐	☐	☐	☐	☐
Oman koulutusohjelmani asenne on myönteinen perheellistä opiskelijaa kohtaan	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskelukavereiden asenne on myönteinen perheellistä opiskelijaa kohtaan	☐	☐	☐	☐	☐
En koe yhteenkuuluvuudentunnetta opiskeluryhmäni kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Muut opiskelijat ajattelevat opettajien arvioinnin olevan löysempää perheellisten opiskelijoiden kohdalla	☐	☐	☐	☐	☐
Opintoni kärsivät lapsen saamisen seurauksena	☐	☐	☐	☐	☐
Aika oli sopiva lapsen saamiselle	☐	☐	☐	☐	☐
Koen itseni huonoksi vanhemmaksi koulutehtävien/töiden vaatiman perheeltä menetetyn ajan takia	☐	☐	☐	☐	☐
Suoriudun hyvin koulutehtävistä lapsen hoidon ohella	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen saaminen on hidastanut/hidastaa opinnoissa etenemistä	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutusohjelmassani ollaan joustavia poissaolojen suhteen	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutusohjelmassani ollaan joustavia tehtävien palautusaikojen suhteen	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutusohjelmani on joustava HOPS:in suhteen (henkilökohtainen opintosuunnitelma)	☐	☐	☐	☐	☐
Perheellisille opiskelijoille järjestetään riittävästi tapahtumia	☐	☐	☐	☐	☐

21. Saan tukea vanhemmuuteeni/lasten hoitoon *

1=en ollenkaan 2=harvoin 3=jonkin verran 4=usein

	1	2	3	4
Puolisoltani	☐	☐	☐	☐
Omilta tai puolison vanhemmilta	☐	☐	☐	☐
Muilta sukulaisilta	☐	☐	☐	☐
Ystäviltä	☐	☐	☐	☐

Neuvolasta	☐	☐	☐	☐
Koulu/YTHS (=ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö)	☐	☐	☐	☐
Muista sosiaali- ja terveyspalveluista	☐	☐	☐	☐
Jostain muualta, mistä? _____	☐	☐	☐	☐

22. Koen seuraavat asiat tärkeiksi oman jaksamiseni kannalta. *

1=täysin eri mieltä 2=melko eri mieltä 3=en tunne asiaa/ asia ei koske minua 4=melko samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Riittävä uni ja lepo	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastukset	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja ystävät	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkopuolinen apu, esim. lasten hoidossa	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐	☐

23. Valitse parhaiten nykyistä tilannettasi kuvaava vaihtoehto *

1=täysin eri mieltä 2=melko eri mieltä 3=ei samaa eikä eri mieltä 4=melko samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Minulla on riittävästi aikaa lapsilleni	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi aikaa parisuhteelle	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi aikaa itselleni	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi aikaa harrastuksille	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi aikaa ystävilleni	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tarvitsevani apua kasvatukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tarvitsevani apua kodinhoidossa	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tarvitsevani apua lasten hoidossa	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tarvitsevani apua parisuhteeseen	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tarvitseni apua _____ jossain muussa, missä?	☐	☐	☐	☐	☐
Koen saavani riittävästi tukea vanhemmuuteen	☐	☐	☐	☐	☐
Koen perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisen haastavaksi	☐	☐	☐	☐	☐

24. Millainen vanhempi olet mielestäsi lapselle/lapsillesi? *

---

25. Mikä on haasteellisinta perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisessa? *

---

26. Mikä on parasta perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisessa? *

SAMO

27. Olen SAMO:n jäsen *

- Kyllä
 En

28. Millaista toimintaa haluaisit SAMO:n järjestävän perheellisille? *

---

29. Jätä tähän halutessasi yhteystietosi.

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti

Osoite

Postinumero

Postitoimipaikka

Puhelin

---

30. Valitse toinen tai molemmat vaihtoehdoista

- Osallistun SAMOn arvontaan.
- Minuun voi ottaa yhteyttä henkilökohtaista haastattelua varten. Tämä ei kuitenkaan edellytä minua osallistumaan haastatteluun.

Liite 2. Saatekirje

Hei, SeAMK:ssa opiskeleva alle kouluikäisen lapsen vanhempi!

Teemme opinnäytetyötä korkeakouluopiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamisesta. Haluamme selvittää vanhempien haasteita ja tuen tarpeita sekä hyvinvointia opiskelun aikana. Kyselyn vastaukset käsitellään nimettöminä, eikä niistä voida tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Kyselyyn vastaaminen itsessään toimii sopimuksena, joka antaa meille oikeuden käyttää tuloksia opinnäytetyössämme. Vastaamiseen menee aikaa noin 10 min.

Vastaa 26.5. mennessä **ja voita** SAMOn palkinto!

Palkintoina arvotaan

- Pääsyliput Touhutaloon koko perheelle
- Elokuvaliput Bio Marilynin koko perheelle
- 2 kpl SAMOn T-paitoja
- 5 kpl Juhla Mokka-termosmukeja

Kyselyyn pääset tästä: [*linkki*](#)

Kiitos vastaajille!

Sosionomiopiskelijat

Rebekka Murto ja Satu Viinämäki

*****@seamk.fi, *****@seamk.fi